

www.musavat.com

ÜSƏVAT

Xəbər
Bu gün
Müstəqilliyin
Bərpası
Günüdür
yazısı səh.3-də

Qurucusu: Rauf Arifoğlu Gündəlik qəzet 18 oktyabr 2024-cü il Cümə № 190 (8563) Qiyməti 60 qəpik

Gündəm

Zəngəzur dəhlizinin sonunda hələ işıq görünür

Paşinyan monitoring və nəzarət sözlərinin fərqi bilmir?

yazısı səh.7-də

Prezident COP29-a hazırlıqla tanış olub

yazısı səh.4-də

"Freedom House"dan yenə qərəzli hesabat

yazısı səh.6-də

Referendum gələn yaza qaldı - səbəblər

yazısı səh.4-də

Bakıdan qayıdan fəalları Makron həbs etdirir

yazısı səh.8-də

Bu icra hakimiyyətləri ləğv edilə bilər

yazısı səh.4-də

Hüseyn Abdullayev daha 2 həftə gözləməli olacaq

yazısı səh.11-də

Geyim əxlaq norması kimi dəyərləndirilə bilərmi?

yazısı səh.12-də

Məktəblərdə dinin tədrisi: müəllimlərə nəzarət ediləcək

yazısı səh.13-də

Tələbələrin təqaüdü niyə gecikir?

yazısı səh.13-də

Ordumuzun yeni bölmələri xidmətə başladı

yazısı səh.5-də

Söyüşçül tiktokerlər yenə "meydanda"

yazısı səh.14-də

ALMANİYA DA ERMƏNİSTANI SİLAHLANDIRACAQ - BERLİN DƏ TƏRƏF OLUR

Ermənistan Müdafiə Nazirliyinin idarə rəisi Avropa İttifaqının daha bir aparıcı dövləti ilə müdafiə məsləhətləşmələri aparıb; analitiklərə görə, Brüsseldəki 5 aprel görüşünün nəticələri bir-bir icra olunur - işğalçı ordu hərtərəfli dəstəklənir...

yazısı səh.5-də

ABS Bakı ilə razılaşdı - yarımçıq sülh olmayacaq!

İrəvan yekun sülh sazişini imzalamaq üçün Bakının konstitusiyaya tələbini yerinə yetirməyə, o imzayı görməyəcək...

yazısı səh.9-də

Siruz Təbrizlinin evi 1 milyon 600 minə satılır

yazısı səh.11-də

Astanada Şarl Aznavura yubiley keçirildi

yazısı səh.3-də

"Şlyapa Zahid" Nəcməddin Sadıkovu "haqq-hesab"a çağırdı

yazısı səh.11-də

Vilayət Eyvazov jurnalistlərə təşəkkür etdi

Daxili işlər naziri general-polkovnik Vilayət Eyvazov oktyabrın 17-də kollegiya iclası keçirib.

Modern.az-ın məlumatına görə, iclasda hüquqazidd əməllərin qarşısının alınmasında vətəndaşların fəallığının artırılmasına toxunan nazir qeyd edib ki, cinayətkarlığa, onun transmilli növlərindən olan narkotiklərin qanunsuz dövriyyəsinə qarşı mübarizədə, yol hərəkəti təhlükəsizliyinin təminində müşahidə olunan müsbət təmayüllər məhz günbəgün möhkəmlənən polis-vətəndaş münasibətlərinin təzahürüdür və bu işbirliyi fundamental insan hüquqlarının müdafiəsində, hər bir şəxsin qanuni mənafeyinin cinayətkar qəsdlərdən qorunmasında mühüm rol oynayır.

Nazir cinayətkarlığa qarşı mübarizədə daxili işlər orqanlarına yaxından köməklik edən və yüksək mövqə nümayiş etdirən hər bir şəxsə - jurnalistlərə, ictimai fəallara, qeyri-hökumət təşkilatlarının nümayəndələrinə minnətdarlıq ifadə edib.

Bu il Azərbaycana 2 milyon turist gəlib

2024-cü ilin yanvar-sentyabr aylarında Azərbaycan Respublikasına dünyanın 186 ölkəsindən 1 milyon 983,3 min və ya əvvəlki ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 29,1% çox əcnəbi və vətəndaşlığı olmayan şəxs gəlib. Bu barədə Dövlət Statistika Komitəsindən bildirilib.

Gələnlərin 28,4 faizi Rusiya Federasiyası, 16,2 faizi Türkiyə, 9,1 faizi Hindistan, 8,1 faizi İran, 4,2 faizi Səudiyyə Ərəbistanı, 4,1 faizi Gürcüstan, 3,3 faizi Qazaxıstan, 2,9 faizi Pakistan, hər birindən 1,7 faiz olmaqla Özbəkistan, Çin və Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri, hər birindən 1,4 faiz olmaqla Küveyt və Ukrayna, hər birindən 1,2 faiz olmaqla İsrail və Türkmənistan, 1,1 faizi Oman, 1,0 faizi Belarus, 11,3 faizi digər ölkələrin vətəndaşları olmuşdur. Gələnlərin 66,8 faizini kişilər, 33,2 faizini qadınlar təşkil edib..

Ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə Hindistandan gələnlərin sayı 2,3 dəfə, Cənubi Koreyadan - 2 dəfə, Çindən - 1,9 dəfə, İspaniyadan - 1,9 dəfə, Filippindən - 1,6 dəfə, Qırğızıstandan - 1,6 dəfə, Qazaxıstandan - 1,6 dəfə, Pakistandan - 1,5 dəfə, Omandan - 1,5 dəfə, İordaniyadan - 41,3 faiz, İrandan - 38,4 faiz, İtaliyadan - 36,2 faiz, Polşadan - 35,7 faiz, Türkmənistandan - 30,2 faiz, Səudiyyə Ərəbistanından - 28,1 faiz, Yəmən - 25,3 faiz, ABŞ-dən - 21,8 faiz, Almaniya - 21,6 faiz, Özbəkistandan - 20,8 faiz, Misirdən - 20,1 faiz, Rusiya Federasiyasından - 18,4 faiz, Ukraynadan - 18,2 faiz, Türkiyədən - 17,2 faiz, Fransadan - 17,0 faiz, Küveytdən - 16,4 faiz, Moldovadan - 12,3 faiz, Tacikistandan - 11,2 faiz, Gürcüstandan - 10,6 faiz, Böyük Britaniyadan - 10,0 faiz, Bəhreyyədən - 10 faiz artıb.

2023-cü ilin yanvar-sentyabr ayları ilə müqayisədə Avropa İttifaqına üzv ölkələrdən gələnlərin sayı 32,2 faiz artaraq 81,8 min nəfər, körfəz ölkələrindən gələnlərin sayı 31,4 faiz artaraq 337,8 min nəfər, MDB ölkələrindən gələnlərin sayı 20,6 faiz artaraq 748,5 min nəfər olub.

Təcili tibbi yardım çağırışı pullu olacaq?

Azərbaycanda yaxın illərdə təcili tibbi yardım xidmətinin pullu olması barədə dolaşan xəbərlərə aydınlıq gətirilib.

TƏBİB sədri Vüqar Qurbanov bununla bağlı sualı cavablandırıb:

"Vətəndaşlara təcili təxərrüsatla yardım bütün dünyada icbari tibbi sığorta ilə qarşılır və dövlətin birmənalı olaraq pulsuz tibbi xidmətidir. Amma gələcəkdə təcili tibbi yardım əsassız çağırılmaqla hər hansı problemini həll etmək istəyənlərə bu xidmət ödənişli ola bilər. Çünki təcili olmayan hallarda, məsələn, ayaq ağrıyır, baş ağrıyır

kimi məsələlərə görə təcili tibbi yardımı çağırmaq olmaz. Belə çağırış zamanı İTS xərcləri düzgün xərclənmir. Ona görə beynəlxalq praktikada belə çağırışlar ödənişlidir. Növbəti ildə təcili tibbi yardımın ödənişli olması gözlənilmir. Bu xidmət tam ödənişsizdir".

Ukraynadan Azərbaycana daha 30 uşaq gətirilib

Əmək və Əhəlinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyinin tabeliyində Dövlət Tibbi-Sosial Ekspertiza və Reabilitasiya Agentliyinin təşkilatçılığı ilə Ukraynadan daha 30 uşaq reabilitasiya xidmətləri ilə təmin edilmək üçün ölkəmizə gətirilib.

Bu barədə Əmək və Əhəlinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyindən xəbər verilib. Bildirilib ki, Ukraynadan gətirilən uşaqlara agentliyin Qəbələ Uşaq Reabilitasiya Mərkəzində 10 günlük reabilitasiya proqramı çərçivəsində tibbi, eləcə də sosial-psixoloji reabilitasiya xidmətləri göstəriləcək.

Məqsəd onların emosional vəziyyətlərinin stabilizəsinə, cəmiyyətə inteqrasiyalarının təmin edilməsinə dəstək göstərməkdir. Uşaqların ölkəmizin tarixi yerlərinə, muzeylərə ekskursiyalar da təşkil olunacaq.

Bundan əvvəlki 6 qrupla birlikdə ümumilikdə 200-dən çox ukraynalı uşaq ölkəmizə gətirilərək sosial-psixoloji reabilitasiya xidmətləri ilə təmin edilib.

Gürcüstanlı səyyahlar Şuşaya gəlib

Gürcüstanlı səyyahlar Azərbaycanın mədəniyyət paytaxtı Şuşa şəhərinə gəliblər.

"Report" qarabag/gurcistanli-seyyahlar-susaya-gelib/ xəbər verir ki, qonaqlar şəhərdə aparılan bərpa işlərinin gedişatı ilə tanış olacaq, Şuşa qalasına və Cıdır düzünə səfər edəcəklər. Səyyahlar qədim Azərbaycan şəhərinin tarixi haqqında etibarlı məlumatlandırılacaq, həmçinin Xurşidbanu Natəvanın ev-muzeyini, Molla Pənah Vəqifin məqbərəsini, "Xan qızı Bulağı"nı və digər tarixi-mədəni görməli yerləri ziyarət edəcəklər.

Qeyd edək ki, Gürcüstandan Azərbaycana gələn səyyahların azad edilmiş ərazilərə səfəri oktyabrın 22-də başa çatacaq.

Bakıda velosiped yolları test edildi

Bakıda yeni zolaqları test etmək məqsədilə AYNA və "Apar" şirkətinin dəstəyi, "Pedalçı" şirkətinin təşkilatçılığı, "Sürəyənlər" klubunun üzvləri və bloggerlərin iştirakı ilə paytaxtda veloyürüş təşkil edilib.

Böyük marağa səbəb olan yürüşün başlanğıc nöqtəsi Yusif Səferov və Mehdi Mehdiyədə küçələrinin kəsişməsi seçilib. Veloyürüşü 28 May küçəsi ilə davam etdirən iştirakçılar marşrut üzrə uzunluğu 2 kilometrə yaxın yol qət edərək finiş xəttinə çatıblar.

Yürüşdə iştirak edən peşəkar velosipedçilər bu qəbildən olan tədbirlərin mikromobillik vasitələrinin qısa məsafələr üçün alternativ və səmərəli alət kimi istifadəsinin təşviqi baxımından əhəmiyyətini qeyd edib, Bakıda mikromobillik zolaqları şəbəkəsinin daha da genişləndirilməsi planlarını dəstəklədiklərini bildirdilər.

Xatırladaq ki, mikromobillik vasitələrindən istifadə edərkən təhlükəsizliyin təmin edilməsi məqsədilə yol nişanlarına və işıqforların tələbinə riayət, gecə hərəkət edərkən işıqqa yansıyan geyimlər və reflektorlardan istifadə, hərəkət zamanı telefonla oynamamaq, hərəkət vasitələrinin texniki vəziyyətini müntəzəm yoxlamaq vacibdir.

Azərbaycan hərbi xərclərini 1,7 milyard artırır

Gələnlərin ilin büdcəsində müdafiə və milli təhlükəsizlik xərcləri ilkin variantla müqayisədə artırılacaq.

Müdafiə və təhlükəsizlik xərcləri ilkin variantda nəzərdə tutulan 6 milyard 658,3 milyon manatdan 8 milyard 396,3 milyon manata çatdırılacaq.

Maliyyə Nazirliyi bildirib ki, Prezident İlham Əliyevin göstərişinə əsasən büdcənin müdafiə və təhlükəsizlik xərcləri 1 milyard 738 milyon manat artırılıb.

Xərclər aşağıdakı kimi bölüşdürüləcək:

müdafiə qüvvələri - 2 665 277 196,0
milli təhlükəsizlik - 467 917 873,0
sərhəd xidməti - 540 314 143,0

müdafiə və milli təhlükəsizlik sahəsində tətbiqi tədqiqatlar - 5 359 711,0

müdafiə və milli təhlükəsizlik sahəsinə aid edilən digər fəaliyyətlər - 4 717 428 673,0

Nazirlik qeyd edib ki, hərbi xərclərin artırılmasına əsas səbəb Ermənistanın genişmiqyaslı militarizasiya siyasətinə cavab tədbirlərinin görülməsi ehtiyacıdır.

Yağıntılı hava daha 3 gün davam edəcək

Azərbaycanın rayonlarında oktyabrın 17-dən 20-si gündüzə qədər qeyri-sabit, yağıntılı hava şəraitinin davam edəcəyi, fasilələrlə yağış yağacağı, şimşək çaxacağı gözlənilir.

Bu barədə Milli Hidrometeorologiya Xidmətindən məlumat verilib.

Bildirilib ki, ayrı-ayrı yerlərdə (Qazax-Gəncə, Naxçıvan MR, Qarabağ və Şərqi-Zəngəzur, Balakən-Şəki, Quba-Qusar, Dağlıq Şirvan, Mərkəzi Aran, Lənkəran-Astara) leysan xarakterli intensiv və güclü olacağı, dolu düşəcəyi, dağlıq ərazilərdə qar yağacağı ehtimalı var.

Havanın temperaturu ötən günlərlə müqayisədə tədricən 4-7° aşağı enəcək.

Çaylarda sululuğun artacağı, Böyük və Kiçik Qafqazın, o cümlədən Lənkəran-Astara bölgəsinin bəzi çaylarından qısamüddətli daşqın və sel keçəcəyi ehtimalı var.

Son zamanlar Ermənistanla Türk dünyasının ən böyük dövlətlərindən olan Qazaxıstanın əlaqələri genişlənməkdədir. Sözsüz ki, bu əlaqələrin təşəbbüskarı Ermənistandır, amma Qazaxıstan da buna qarşılıq verir.

Azərbaycanın qədim şəhəri olan Xankəndidə "Erməni-fransız dostluq parkı"nda Şarl Aznavura büst də qoyulmuşdu. İndi təbii ki, o büst də yoxdur. Aznavur illərlə işğalçı Ermənistanla fəal maddi dəstək kömək göstərərək, tarixi vətəni ilə bağlı olduğunu həmi-

bir məlumat yoxdur. Əgər bu işlər sıx əlaqələndirilsə, integrasiya işi yalnız zirvə səviyyəsində deyil, bütün mərtəbələrdə aparılarsa, mənəcə, bu anlaşılmazlıqlar meydana çıxmaz.

Biz Ermənistanla sülh müqaviləsi bağlamaq istəyi-

O ki qaldı Şarl Aznavura, nə qədər böyük, dünya şöhrətli adam olursa-olsun, əgər mənim millətimlə düşmənçiliyi varsa, onun sənətinin mənim üçün bir qəpik qiyməti yoxdur. Yeni o, sənətçi kimi nə qədər böyükdürsə, düşmənçiliyi də daha

Bu gün Müstəqilliyin Bərpası Günüdür

MÜSTƏQİLLİYİN BƏRPASI GÜNÜ

Oktaybrın 18-i Müstəqilliyin Bərpası Günüdür. 1918-ci il mayın 28-də Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti qurulub. 1920-ci il aprelın 28-də Cümhuriyyət Rusiya işğalı ilə süqut edib, Azərbaycan Sovet Sosialist Respublikası elan olunub. 1922-ci il dekabrın 22-də Azərbaycanın da daxil olduğu Sovet Sosialist Respublikaları İttifaqı (SSRİ) yaradılıb.

1989-cu il sentyabrın 23-də parlament (Ali Sovet) Azərbaycan Sovet Sosialist Respublikasının suverenliyi haqqında konstitusiyaya qanunu qəbul edib.

1991-ci il fevralın 5-dən Azərbaycan Respublikası adına keçilib. 1991-ci il martın 7-si parlamentdə ittifaqın saxlanması üzrə SSRİ referendumunun Azərbaycanda da keçirilməsi qərarı qəbul edilib. 43 deputat martın 17-nə təyin olunmuş referendumun əleyhinə çıxıb. Rəsmi hesabatla görə, referenduma iştirak edən Azərbaycan seçicilərinin 93,3 faizi ittifaqın saxlanmasını istəyib.

1991-ci il avqustun 19-da SSRİ-də dövlət çevrilişi cəhdi üzündən nəzərdə tutulan Suveren Respublikalar İttifaqını yaratmaq mümkün olmayıb.

1991-ci il avqustun 30-da parlament dövlət müstəqilliyinin bərpası haqqında bəyannaməyə səs verib, Azərbaycan Respublikası Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin varisi elan edilib. Oktyabrın 18-də parlamentdə dövlət müstəqilliyi haqqında konstitusiyaya aktı qəbul olunub, dekabrın 29-da həmin sənəd referendumla təsdiqlənib.

Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin qurulduğu mayın 28-i Müstəqillik Günü, oktyabrın 18-i Müstəqilliyin Bərpası Günü sayılır.

Dövlət müstəqilliyi bərpa olunandan bəri Azərbaycanda 6 referendum, 9 prezident seçkisi, 7 parlament seçkisi, 5 bələdiyyə seçkiləri keçirilib.

Azərbaycan ərazilərinin bir hissəsi təcavüzə məruz qalıb. Ermənistan 1988-1994-cü illərdə Azərbaycanın cənub-qərbi və Sədərək rayonunun 1, Qazax rayonunun 7 kəndini işğal edib, Qarabağda separatçı rejim qurub.

2020-ci il sentyabrın 27-dən noyabrın 10-dək Azərbaycanın apardığı müharibə və savaştan sonrakı danışıqlar, lokal hərbi əməliyyatlar nəticəsində Cəbrayıl, Füzuli, Zəngilan, Qubadlı, Ağdam, Kəlbəcər, Laçın rayonları tam, Şuşa, Xocavənd, Xocalı, Ağdərə rayonları qismən azad olunub.

2023-cü il sentyabrın 19-da Azərbaycan Xankəndi, Xocalı, Ağdərə, Xocavənd şəhərləri, Şuşa, Xocalı, Xocavənd və Ağdərə rayonlarının bir hissəsinə nəzarət edən işğalçı rejimə qarşı hərbi əməliyyata başlayıb, ertəsi gün rejim tərkisilah olmaq öhdəliyi götürüb, sentyabrın 24-dən ermənilərin Qarabağdan kütləvi köçü başlayıb, sentyabrın 28-də rejim özünü buraxıb.

2024-cü il mayın 24-də Ermənistan Qazağın Aşağı Əskipara, Bağanis Ayrım, Xeyrimli, Qızılhacılı kəndlərindən çekilib.

Sədərək Kərki, Qazağın Barxudarlı, Sofulu, Yuxarı Əskipara kəndləri Ermənistan ərazisi ilə əhatə olunmuş (anklav) vəziyyətdədir.

Biz Xankəndidə büstünü sökdük, Astanada ona yubiley keçirildi

Sabir Rüstəmxanlı: "Qazaxıstanda Şarl Aznavura yubiley keçirilməsində ölkənin dövlət siyasətindən əlavə, erməni diasporunun da rolu var"

Xalq artisti Gülyaz Məmmədova: "Aznavurun erməni və türk düşməni olması haqda məlumatlı deyiləm"

Bu barədə Bakixəbər.com yazır ki, bu ilin avqust ayında Qazaxıstanda keçirilən biznes forumda Ermənistanlı 50 iş adamı iştirak edib. Həmin erməni sahibkarlar qazaxıstanlı həmkarları ilə biznes müqavilələri bağlayıb. Ötən il 2022-ci ilə nisbətən Ermənistanla Qazaxıstan arasında ticarət dövriyyəsi 2,4 dəfə artaraq 104 milyard dollara çatıb. İndiki tempdə davam etsələr, bu il iki dövlət arasında ticarət dövriyyəsi 200 milyard dollara çata bilər.

"Bugünlərdə isə Ermənistan prezidenti Vaaqın Xaçaturyan Qazaxıstanın paytaxtı Astanada geniş nümayəndə heyəti ilə rəsmi səfərədə olub. Qazaxıstanda Ermənistanın Mədəniyyət Günləri çərçivəsində erməni əsilli fransız müğənni-bəstəkar Şarl Aznavurun 100 illiyinə həsr olunmuş konsert keçirilib. Halbuki Şarl Aznavur ömrü boyu ermənilərin Türk dünyasına qarşı düşmənçiliyini dəstəkləyib və ciddi şəkildə təbliğ edib. Lakin bu gün belə bir türk düşməni olan Şarl Aznavurun 100 illiyinin Qazaxıstanda qeyd edilməsi Türk dünyasına təhqirdir. Qazaxıstan hakimiyyəti bu cür məsələlərə həssas yanaşmalı, ondan asılı olan Ermənistanın Türk dünyasını Astanada təhqir etməsinə imkan verməməlidir. Bəlkə də Qazaxıstanda heç hökumət səviyyəsində belə bilən yoxdur ki, Şarl Aznavur kimdir. Əminlik ki, Qazaxıstan rəhbərliyi Şarl Aznavurun kimliyi barədə dolğun məlumata malik olsa idi, belə bir tədbirin ölkənin bas kəndində keçirilməsinə razılıq verməzdi", - deyərək sayt haqlı olaraq yazır.

şə vurğulayıb. Qondarma "erməni soyqırımı"nın tanınmasının fəal təbliğatçılarından biri olub.

Mövzu ilə bağlı **Xalq şairi, Vətəndaş Həmrəyliyi Partiyasının sədri Sabir Rüstəmxanlı** "Yeni Müsavat"a danışır. Sabir Rüstəmxanlı qeyd edir ki, Azərbaycanda qəbul olunmayan və yaxud Türk dünyasının bir tərəfində qəbul edilməyən bir insanın və yaxud bir olayın, hadisənin digər tərəfində bilinməməsi, ona adekvat olan yanaşmanın mövcud olması, əksinə, təbliğ edilməsi Türk dünyasında ideologiyaların istənilən şəkildə təbliğat işinin qurulmamasının nəticəsidir: "Doğrudur, artıq Türk Dövlətləri Təşkilatı var, lakin bu dövlətlərin mədəniyyəti, təhsili, tarix və digər mənəvi tərəfləri ilə bağlı böyük proqramlar, böyük təbliğat işləri görülməlidir. Biz bir-birimizi daha yaxşı tanımalı, nəyi sevmədiyimizi bilməliyik. Ola bilsin ki, Qazaxıstanda Şarl Aznavura Azərbaycanda necə münasibət bəsləndiyi barədə heç

rik, belə olan halda başqa türk dövlətlərinin Ermənistanla düşmənçiliyə sövq edə bilmərik. Onların tarixən formalaşmış müəyyən münasibətləri var və bu münasibətlər şübhəsiz bundan sonra da davam edəcək. Əksinə, biz ondan Azərbaycan-Ermənistan münasibətləri və Cənubi Qafqazda sülhün möhkəmlənməsi istiqamətində olan məsələlərdə istifadə etməliyik.

Qazaxıstan, Türkmənistan, Özbəkistan son illərdə Azərbaycanın mövqeyini həmişə müdafiə edib və Ermənistanla münasibətlərdə Azərbaycanın mövqeyi şərt kimi qəbul olunub. Ona görə də xırda bir epizodu ümumiləşdirib, "Qazaxıstan-Ermənistan münasibətləri yaxşılaşdır, bununla da Qazaxıstan-Azərbaycan münasibətləri soyuqlaşacaq" şəklində yozmaq doğru deyil. Qazaxıstanla Azərbaycan arasında son vaxtlar həm mədəniyyət, həm də başqa sahələrdə xeyli müştərek işlər görüldü, bunlar nəzərə alınmalıdır.

böyükdür və daha çox ziyan vurur. Şarl Aznavur Azərbaycan üçün ölmüş adamdır, biz onu qəbul etmirik. Qazaxıstanda ona böyük yubiley konsertinin keçirilməsi məsələsində ölkənin ümumi dövlət siyasətindən əlavə, həm də erməni diasporunun rolu var. Bu baxımdan çalışmalıyıq ki, Azərbaycan diasporu da güclənsin, daima dövlətimizin siyasətini dəstəkləyən addımlar atılsın".

Qazaxıstanda konsert səfərlərində olmuş Xalq artisti Gülyaz Məmmədova isə "Yeni Müsavat"a açıqlamasında deyib: "Sözün düzü, Şarl Aznavurun erməni, türk düşməni olması haqda məlumatlı deyiləm. Bu baxımdan Qazaxıstan səhnəsində ona yubiley keçirilməsi məsələsi haqda heç nə deyə bilmərəm. Lakin hər zaman ermənilərin bizim musiqiləri, musiqi alətlərini oğurlaması, öz adlarına çıxması ilə bağlı etirazımı bildirmişəm".

✉ **Xalidə GƏRAY,**
"Yeni Müsavat"

Prezident COP29-a hazırlıqla tanış olub

Prezident İlham Əliyev oktyabrın 17-də Bakı Olimpiya Stadionunun ərazisində COP29-a hazırlıqla bağlı görülən işlərlə tanış olub. Prezidentin köməkçisi Anar Ələkbərov dövlətimizin başçısına COP29 məkanının tədbirə hazırlıq vəziyyətinə gətirilməsi barədə məruzə edib.

Qeyd edilib ki, ərazidə icra edilən tikinti-quraşdırma işləri yekun tamamlanma mərhələsindədir. Hazırlıq işlərinin sürətlə davam etdiyi nəzərə alınaraq tədbir məkanının BMT-nin İqlim Dəyişmələri üzrə Çərçivə Konvensiyasına (UNFCCC) tələb olunan tarixdə təhvil verilməsi planlaşdırılır.

Prezident İlham Əliyevə COP29 konfransının ilk günlərində baş tutacaq Dünya Liderlərinin İqlim Fəaliyyəti Sammitinin təşkili istiqamətində atılan addımlar və icra olunan işlərlə bağlı da geniş məlumat verilib.

Dövlət başçısı ərazidə yaradılmış infrastruktur və qurğular, informasiya texnologiyaları və təhlükəsizliyi sahəsində icra olunan tədbirlər, COP29 məkanının enerji ehtiyaclarının yaşıl enerji mənbələrindən qarşılanması üçün tətbiq edilən həllər, iştirakçıların qeydiyyat prosesi və digər sahələrdə görülən işlərlə yaxından tanış olub.

Azərbaycan Prezidentinə COP29 Yaşıl Zonada görülən işlər barədə də geniş məruzə edilib.

Dövlətimizin başçısı Media Mərkəzinə də baxıb. Burada konfrans çərçivəsində media nümayəndələrinin səmərəli işinin təşkili üçün hər tərəfli şərait yaradılıb. Bildirilib ki, konfransın işıqlandırılması üçün bu günə qədər ən nüfuzlu global media qurumları da daxil olmaqla çox sayda media nümayəndəsi akkreditasiyadan keçib.

Prezident İlham Əliyev görülməli işlərlə bağlı tapşırıq və göstərişlərini verib.

2023-cü ilin payız aylarında Azərbaycanda konstitusiyaya dəyişiklikləri üçün referendum keçirilməsi ilə bağlı xəbərlər bir neçə ay əvvəlki kimi daha aktual deyil. KİV-də gedən informasiyalarda iddia edilirdi ki, konstitusiyada bir çox ciddi dəyişikliklər ediləcək. Bura proporsional seçki sisteminin bərpası, parlament üzvlərinin sayının artırılması, ikipalatalı parlament sisteminə keçilməsi, Nazirlər Kabinetinin funksiyalarında dəyişikliklər edilməsi, rayon icra hakimiyyətlərinin ləğvi və yeni idarəetmə mexanizminin tətbiqi kimi məsələlərin nəzərdə tutulduğu iddia edilirdi.

Bu ilin fevral ayında prezident, sentyabr ayında parlament seçkiləri keçirilib, dekabrda isə bələdiyyə seçkilərinin keçirilməsi nəzərdə tutulub.

Milli Məclisin regional məsələlər komitəsinin üzvü Kamran Bayramov Modern.az-a bildirib ki, referendumla bağlı hazırda

təşəbbüs yoxdur. "Sözün açığı, mənə, belə bir zərurət yoxdur. İcra hakimiyyətlərinin ləğvi ilə bağlı məsələlər müzakirə olunurdu. Amma konkret qərar yoxdursa, hər hansı referendumdan danışmağa dəyməz. Referendum keçiriləndə ictimai dinləmələr olur, Referendum aktı Milli Məclisin müzakirəsinə çıxarılır. Konstitusiyaya görə referendum təşəbbüsü əsasən ölkə başçısının səlahiyyətindədir. Belə təşəbbüs yoxdursa, indiki dövrdə referendumdan danışmağa dəyməz. İcra hakimiyyətinin ləğv olunması, yaxud statusunun dəyişməsi kimi məsələlər də hazırda aktual deyil. Çünki hazırda icra hakimiyyətləri fəaliyyət göstərir. Yalnız icra hakimiyyətlərinə görə referendumun keçirilməsi baş vermir. Bunun üçün konstitusiyanın bir neçə maddəsinə dəyişiklik edilir. Referendum olsaydı, digər məsələlər də ortaya çıxıb bilərdi. Bu məsələlər

Bu icra hakimiyyətləri ləğv edilə bilər

Bəzi ekspertlər keçmiş məcburi köçkünlərin öz doğma yurdlarına tam qayıtdıqdan sonra Qarabağ və Şərqi Zəngəzur regionları üzrə icra hakimiyyətlərinə ehtiyac olmayacağını deyir

İşğaldan azad olunmuş Şərqi Zəngəzur və Qarabağ iqtisadi rayonlarında yeni idarəetmə forması həyata keçirilir. Belə ki, burada idarəetmə Prezidentin Xüsusi Nümayəndəliyi tərəfindən həyata keçirilir.

Qeyd edək ki, xüsusi nümayəndəliyin fəaliyyət istiqamətləri müvafiq ərazinin müəyyən edilmiş hədəflərə uyğun olaraq inkişafını təmin etmək, ərazinin perspektiv inkişafı ilə bağlı hədəflərə nail olunması məqsədilə dövlət orqanlarının (qurumlarının), onların yerli bölmələrinin fəaliyyətini əlaqələndirmək, ərazidə mülkiyyətin mühafizəsini, dövlət əmlakından səmərəli istifadəni, habelə sahibkarlıq, şəhərsalma, tikinti və digər sahələrdə fəaliyyətin həyata keçirilməsini təşkil etməkdir.

Xüsusi nümayəndələrə bir çox səlahiyyətlər verilib. Onlar azad edilən ərazilərdə bütün işlərə nəzarət edir. Prezident İlham Əliyev azad edilən bütün rayonlara xüsusi nümayəndə təyin edib və onlar həmin bölgələrdə işlərini davam etdirirlər.

Xüsusi nümayəndəliklərə yanaşı azad edilən rayonların icra hakimiyyətləri də fəaliyyət göstərirlər. Onlar hələ işğaldan azad olunmuş ərazilərə köçürülməyib və müxtəlif bölgələrdə olan keçmiş məcburi köçkünlərin işləri ilə məşğuldur.

Bəzi ekspertlər keçmiş

məcburi köçkünlərin öz doğma yurdlarına tam qayıtdıqdan sonra Qarabağ və Şərqi Zəngəzur regionları üzrə icra hakimiyyətlərinin ləğv ediləcəyini düşünür.

Modern.az-a danışan Milli Məclisin Aqrar siyasət komitəsinin sədri Tahir Rəzayev bildirib ki, hazırda Qarabağdakı idarəetmə qətiyyətinə paralellik təşkil etmir: "Azərbaycanda bütün sahələrdə islahatlar uğurla davam edir və öz yaxşı nəticələrini verir. İdarəetmə sisteminə də Prezidentin Xüsusi Nümayəndəliyinin təsis edilməsi bir yenilikdir. Sözsüz ki, bu da idarəetmənin şəffaf, düzgün və operativ idarə olunması üçün vacibdir. Prezidentin xüsusi nümayəndəliyinin təsis edilməsi iş-

ğaldan azad olunmuş regionlarda görülən işlərin həm sürət, həm keyfiyyət, həm də nəzarət altında aparılmasına imkan verir. Xüsusi nümayəndəlik məhz bu işlərlə ciddi məşğul olmaqla, tikinti-bərpa, abadlıq işlərinin görülməsində xüsusi rol oynayır. İşğaldan azad olunan ərazilərdəki möhtəşəm işlər bunu deməyə əsas verir. İcra orqanları isə vətəndaşların tələb və arzularını öyrənir. Eyni zamanda onlarla görüşlər keçirilir, qarşıya çıxan problemlərin həlli üçün tədbirlər görür, həyata keçirirlər. Bu, heç də paralellik deyil, düşünülmüş idarəetmə formasıdır. Öz səmərəsini verirsə, daha da təkmilləşəcək".

Komitə sədri söyləyib ki, idarəetmədə bu və ya di-

gər formada yeniliklər yaradıla bilər: "Artıq işğaldan azad olunmuş ərazilərə insanlar köç edirlər. Bir çox rayonlarda məskunlaşma başlayıb. İnsanlar özlərinin normal həyatlarını təmin etmək üçün yerli müəssisələr qurur, iş yerləri açır. Əlbəttə, təkmilləşməyə ehtiyac var. İdarəetmənin təkmilləşdirilməsi, yeni statusların tətbiqi ölkə başçısının səlahiyyətindədir. Lazım olarsa, idarəetmədə bu və ya digər formada yeniliklər yaradıla bilər. İdarəetmədə yeni institutun tətbiqi o deməkdir ki, icra hakimiyyətləri tez bir zamanda ləğv edilməlidir. Gələcəkdə buna ehtiyac yaranarsa və yeni idarəetmə formaları özünü daha yaxşı doğruldarsa, sözsüz, yeniliklər tətbiq olunmalıdır".

Referendum gələn yazı qaldı - səbəblər

Deputat: "Yalnız icra hakimiyyətlərinə görə referendum keçirilmir"

gündəmdə deyil axı. Ona görə də referendumdan danışmağa indiki halda dəyməz".

Bəllidir ki, noyabrda ölkəmiz üçün mühüm əhəmiyyət kəsb edən COP29 iqlim konfransı keçiriləcək. Həm də qarşıdan bələdiyyə seçkiləri gəlir və bu səbəblərdən referendum aktual deyil. Bir

mənbə isə deyib ki, konstitusiyaya dəyişiklikləri mütləq olacaq və bu proses gələn ilin yazında başlaya bilər.

Doğrudanmı deputatın dediyi kimi, ümumiyyətlə, referendumda çıxarılaçaq aktual səbəb, məsələ yoxdur?

Respublikaçı Alternativ (REAL) Partiyasının Siyasi

Komitəsinin sədri Natiq Cəfəri "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, Azərbaycanda idarəetmə, iqtisadi və sosial problemlərin həlli konstitusional islahatlardan, idarəetmənin təkmilləşdirilməsindən keçir: "Bu məsələ defələrlə bəyan edilib. Ona görə də Azərbaycanda yeni idarəetmə sistemində keçidlə

bağlı konstitusiyaya islahatlarına ehtiyac var. Bu, həm yerli icra hakimiyyətlərinin ləğvi və səlahiyyətlərin bələdiyyələrə verilməsi ilə əlaqədardır. Çünki konstitusiyada yerli özünüidarəetmə orqanlarının səlahiyyəti ilə icra hakimiyyətinin səlahiyyəti arasında ciddi qarışıqlıq var və konstitusiyada icra hakimiyyətləri anlayışı mövcuddur. Onları çıxarmaq üçün isə referendum keçirilməsinə ehtiyac var. Lakin konstitusiyada dəyişikliklər üçün vaxtı çatmayan məsələlər də bunlar deyil. Azərbaycanda seçki sisteminə dəyişiklik edilməsi-proporsional seçki sisteminin tətbiq edilməsinə, hökumətin parlament qarşısında daha çox hesabatlı olması və sair bu kimi çoxsaylı məsələlər də var ki, onların da həyata keçirilməsi üçün referendum keçirilməlidir. Bu addımların atılması gec-tez həyata keçəcək".

□ **Elibar SEYİDAĞA, "Yeni Müsavat"**

Almaniya da Ermənistanı silahlandıracaq - Berlin də tərəf olur

Ermənistan Müdafiə Nazirliyinin idarə rəisi Avropa İttifaqının daha bir aparıcı dövləti ilə müdafiə məsləhətləşmələri aparıb; analitiklərə görə, Brüsseldəki 5 aprel görüşünün nəticələri bir-bir icra olunur - işğalçı ordu hərtərəfli dəstəklənir...

Berlinde Ermənistan Müdafiə Nazirliyinin idarə rəisi Levon Ayyvazyanın rəhbərlik etdiyi nümayəndə heyətinin iştirak etdiyi Almaniya ilə müdafiə məsləhətləşmələri keçirilib. “Yeni Müsavat” yazır ki, bu barədə Ermənistanın hərbi qurumundan məlumat verilib. Almaniya Federal Müdafiə Nazirliyində keçirilən toplantıda beynəlxalq və regional təhlükəsizliklə bağlı bir sıra məsələlər, ikitərəfli və çoxtərəfli əməkdaşlığın inkişaf perspektivləri müzakirə olunub.

Müzakirələr nəticəsində 2025-ci il üçün müdafiə sahəsində əməkdaşlıq proqramı razılaşdırılaraq imzalanıb. Proqramda təcrübə mübadiləsi, təhsil və kadr hazırlığı, eləcə də qarşılıqlı maraq doğuran bir sıra istiqamətlər üzrə onlarla hərbi fəaliyyət nəzərdə tutulub. Almaniyanın Ermənistanla hərbi əməkdaşlığa maraq göstərməsi Avropa İttifaqının siyasəti ilə əlaqələndirilir.

Bu ilin aprelində Nikol Paşinyanla Brüsseldə ABŞ və Avropa İttifaqı arasında keçirilən üçtərəfli görüşdə İrəvana yardım göstərilməsi öz əksini tapıb. Hərbi ekspertlərə görə, etiraf etməsələr də, Ermənistanla hərbi yardım da nəzərdə tutulub. Almaniyanın Ermənistanla hərbi əməkdaşlığa maraq göstərməsi də bunun tərkib hissəsidir. 44 günlük Vətən müharibəsində Berlin hərbi əməkdaşlıq məsələsində hər iki ölkə ilə məsafəli davranıb. Azərbaycanla Ermənistan arasında sülh sazişi imzalanmadığı bir vaxtda Almaniyanın Ermənistanla hərbi əməkdaşlıq sazişi imzalanması haqlı suallar doğurur.

Prezident İlham Əliyev hələ bu ilin aprelində, Brüsseldə Ermənistanla dəstək xarakterli görüş ərəfəsində Blinkenin zənginə cavab olaraq bildirmişdi ki, onda olan

məlumatla görə, üçtərəfli görüşə hazırlıq prosesində Ermənistanla hərbi dəstək və birgə hərbi təlimlərin keçirilməsi, Azərbaycanla sərhədyanı ərazilərdə hərbi infrastrukturun yaradılması, Avropa İttifaqının Avropa sülh mexanizmi xətti ilə və ABŞ büdcəsi hesabına Ermənistanın silahlandırılması kimi məsələlər də müzakirə olunub.

Dövlət başçısı anti-Azərbaycan mahiyyəti daşıyan bu kimi addımların, o cümlədən Fransa tərəfindən də Ermənistanın silahlandırılması siyasətinin regionda silah yarışına rəvac verdiyini və təxribatlara gətirib çıxaracağını vurğulamışdı. Qeyd edək ki, Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev Belçika Krallığının yeni təyin olunmuş fəvqəladə və səlahiyyətli səfiri Julyen de Freponun etimadnaməsini qəbul edərkən “Avropa İttifaqı əvvəllər olduğu kimi, Ermənistan-Azərbaycan sülh məsələsində neytrallıq saxlamalıdır” deyib. “Hazırda isə Avropa İttifaqının bu məsələyə fəal cəlb olunduğu görünür. Lakin Brüsseldə, Avropa İttifaqının mənzil qərargahında bəziləri tərəfkeşlik edirlər” deyən Prezident bildirib ki, bu, qeyri-məhsuldar bir mövqedir, yalnız etimadsızlıq vardır və Avropa İttifaqını normallaşma prosesindən təcrid edir. Bu arada isə məlum olub ki, Avropa İttifaqı Qarabağ erməniləri-

nin dəstəklənməsinin maliyyə yükünü bölüşmək və Ermənistanla islahatların həyata keçirilməsinə töhfə vermək üçün Ermənistan hökumətinə büdcə dəstəyi çərçivəsində əlavə 30 milyon avro ayırmaq niyyətindədir. Bunu İrəvanda keçirilən “Dünyanın kəsişməsi: təhlükəsizlik və demokratiyanın birləşməsi” adlı konfransda Al-nin Ermənistandakı nümayəndəliyinin rəhbəri Vasilis Maraños deyib.

Siyasi və Hüquqi Araşdırmalar Mərkəzinin rəhbəri Xəyal Bəşirovun “Yeni Müsavat”a bildirdiyinə görə, Qərbin məqsədi İkinci Qarabağ müharibəsindən sonra formalaşan realıqları dəyişməkdir: “Hazırda sülh prosesi gedir, Ermənistanın pozucu hərəkətləri ucbatından ləngimə ilə də olsa bu danışıqlar davam etməkdədir, amma Brüsseldə keçirilmiş 5 aprel görüşündəki əsas məsələlər hələ də beynəlxalq ictimaiyyətdən gizlədilir. Biz artıq bunun nəticələrini görməkdəyik və faktiki olaraq Ermənistanla hərbi dəstək verilir. Ona görə də Avropa İttifaqının aparıcı üzvlərindən biri olan Almaniya da prosesdə iştirak edir. Baxmayaraq ki, Almaniya və Fransa Avropa Birliyində liderlik mübarizəsi aparırlar, bəzi siyasi fikir ayrılıqları var, qarşılıqlı ərazi iddiaları belə mövcuddur, bununla belə, Cənubi Qafqaz, keçmiş münafişə və Ermənistanın silahlanmasında mövqeləri üst-üstə düşür”.

Onun xatırlatmasına görə, bundan əvvəl Ukrayna üçün keçirilən sülh konfransına Ermənistan dəvət olun-

muşdu, halbuki İrəvan özü sülh sənədi imzalamır: “Bu dövlət işğalçıdır, amma Ermənistan təcavüzə məruz qalan tərəf kimi qələmə verilir. Yəni bu dərəcədə absurd yanaşma var. Təəssüflər olsun ki, Almaniya da ermənipərəst qüvvələr Ermənistanın silahlanması üçün çalışırlar. Əlbəttə, hər bir dövlət silahlana bilər, amma Ermənistanın Azərbaycanla konstitusional müstəvidə ərazi iddiaları varsa, bu ölkənin silahlandırılması növbəti hərbi təxribatlara, hətta müharibəyə hazırlaşdırılması deməkdir. Ona görə aprel görüşündə hansı məxfi müzakirələrin aparılmasının indiye qədər açıqlanmaması göstərir ki, məhz Qərb Ermənistanla hərbi dəstək təminatı verib. Amma Ermənistan İkinci Qarabağ savaşında cəmi 44 gün tab gətirə bildi, 5 milyardlıq hərbi texnikası qənimət götürüldü, antiterror əməliyyatı nəticəsində isə 1 milyardlıq silah-sursatı götürüldü. Əgər yenə münaqişəni başlasalar, bu dəfə daha böyük həcmdə qənimət götürüləcək. Yeni bilsinlər ki, növbəti hərbi təxribatlar olacaqsansa, bu dəfə daha ağır bədəlini alacaqlar. Çünki Azərbaycan boş oturmur və öz hərbi potensialını gücləndirir”.

Milli Cəbhə Partiyasının sədr müavini Ehtiram Mehdiyev isə Almaniyanın əvvəllər Azərbaycana qarşı qərəzli kampaniya apardığını xatırladaraq, hazırkı dəstəyin Ermənistan üçün bir paket şəklində olduğunu zənn edir. Onun fikrincə, Avropa İttifaqı verdiyi vədi

Ordumuzun yeni bölmələri xidmətə başladı

Silahlı Qüvvələrin Ali Baş Komandanı İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə ordu quruculuğu sahəsində aparılan islahatlar çərçivəsində Azərbaycan Ordusunda yeni yaradılan İntellektual qabiliyyətli bölmələrdə xidmət edən yüksək intellektə malik istedadlı gənc əsgərlərlə görüş keçirilib.

Müdafiə Nazirliyinin və Milli Müdafiə Universitetinin rəhbər heyəti, İntellektual qabiliyyətli bölmələrin müddətli həqiqi hərbi xidmət hərbi qulluqçuları və onların valideynlərinin iştirak etdiyi tədbirdə çıxış edənlər hərbi xidmətkeçmə ilə bağlı tətbiq olunan yeni konsepsiya ilə bağlı ətraflı məlumat veriblər.

Qeyd olunub ki, yeni yaradılan konsepsiyaya əsasən təhsildə fərqlənən istedadlı gənclərin bilik və bacarıqlarından daha səmərəli faydalanmaq, eyni zamanda onların karyera inkişafına töhfə vermək məqsədilə, hərbi xidmətdə olan istedadlı çağırışçılar gənc əsgərlərin hazırlığı proqramını başa çatdırdıqdan sonra Milli Müdafiə Universitetinin tərkibində yaradılmış İntellektual qabiliyyətli bölmələrin tərkibində öz ixtisaslarına uyğun müxtəlif layihələrə və fəaliyyətlərə cəlb olunmaqla hərbi xidmətlərini davam etdirəcəklər.

Milli Müdafiə Universitetinin tərkibində yaradılmış İntellektual qabiliyyətli bölmələrin şəxsi heyəti adından çıxış edən müddətli həqiqi hərbi xidmət hərbi qulluqçusu onlar üçün yaradılan şəraitə görə minnətdarlığını bildirib və bu bölmələrdə xidmət etməklə öz peşə sahələri üzrə faydalı iş təcrübəsi qazanacaqlarını əminliklə qeyd edib. Ali təhsil müəssisələrində öyrəndikləri bilikləri xidmət müddətində praktiki icra etməklə daha da təkmilləşdirəcəklərinə və Vətənə faydalı olacaqlarına söz verib.

Qeyd edək ki, Azərbaycan Ordusunda yeni yaradılan İntellektual qabiliyyətli bölmələrdə Dövlət İmtahan Mərkəzinin ali təhsil müəssisələrinə qəbul imtahanından bütün ixtisaslar üzrə 600 və yuxarı bal toplamış, Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2019-cu il 20 may tarixli 229 nömrəli Qərarı ilə təsdiq edilmiş “Beynəlxalq və respublika fənn olimpiadalarının, beynəlxalq müsabiqələrin və yarışların siyahısı və onların qaliblərinin ali təhsil müəssisələrinə müsabiqədənə qəbulu Qaydası”nın şərtlərinə uyğun olan qaliblər, həmçinin cari təqvim ilindən əvvəlki təqvim ilinin nəticələrinə görə beynəlxalq reytingi (“Times Higher Education (THE) World University Rankings” və ya “Academic Ranking of World Universities” (Shanghai)) 500-cü yerdən aşağı olmayan sırada yer alan xarici ali təhsil müəssisəsinin bakalavriat və ya magistratura proqramlarının məzunları olan çağırışçılar xidmət edəcəklər.

Fransa, Almaniya, Niderland və başqa dövlətlərin timsalında həyata keçirir:

“Müharibənin nəticələri Qərb üçün gözənilməz oldu. Onlar hesab etmirdilər ki, Ermənistan ordusu bu səviyyədə darmadağın olacaq. Eyni zamanda ermənilərin Qarabağı tərk edəcəyini hesablamamışdılar. Onlara görə, problem qalmalı və Azərbaycana daimi təzyiq edilməli idi. Bu da alınmadı deyər Ermənistanla dəstək üzərindən problemi təzədən dərinləşdirməyə cəhd edirlər. Biz sülh içində yaşamaq prinsiplərini təklif edirik, Qərb isə Ermənistanla militarist bir əhval yaradır. Erməni ordusu və xalqı görür ki, Avropa, Amerika kimi nəhəng güclər kiçik bir ölkəyə silah-sursat verir, bu da həvəs yaradır”.

Partiya rəsmisi güman edir ki, Rusiyanın Ermənistanla hərbi təsirlərini

azaltmaq məqsədi də götürür: “Belə görüşlər çox olacaq. Baxın, Təhlükəsizlik Şurasının katibi Qriqoriyan NATO-da danışıqlar aparır, Baş Qərargah rəisi Artsyan Vaşinqtonda silah sərgisində iştirak edir, amerikalı hərbiçilərlə birgə təlimlər keçirilir, o cümlədən də qeyd etdiyiniz Almaniya görüşləri baş tutur. Bir sözlə, hərtərəfli hərbi-siyasi dəstək göstərilir. Əgər Cənubi Qafqazda ikinci cəbhə açmaq, Ukraynadan sonra burada üçüncü müharibə ssenarisi varsa, mütləq şəkildə bu planı pozmaq lazımdır. Paşinyan Ermənistanı ağılı başına yığmalı və şərtləri qəbul edərək sülh sazişi imzalamalıdır. Yalnız bu halda münaqişədən, eləcə də Qərbin təhrikçisi addımlarından yayınmaq mümkündür”.

□ **Emil SALAMOĞLU,**
“Yeni Müsavat”

"Freedom House" insan haqları təşkilatı "İnternet azadlığı 2024" adlı hesabatını açıqlayıb. Hesabatın əhatələdiyi 72 ölkədən 27-sində onlayn insan haqlarının müdafiəsinin zəiflədiyi, 18-də isə təkmilləşdiyi bildirilir.

100 bal internetin ən azad, 0 isə ən az azad olduğu ölkə deməkdir. 100-70 xal yığan ölkələr azad, 69-40 xal qismən azad, 39-0 xal yığanlar isə qeyri-azad ölkələr sayılırlar.

Reytingin necə hesablanmasına gəlincə, burada internetə çıxışa əngəllər, kontentə məhdudiyyətlər və istifadəçi hüquqlarının pozulması nəzərə alınır.

"Turan"-ın məlumatına görə, Azərbaycan 34 xalla yenə "qeyri-azad" ölkələr sırasında yer alıb, ötən ilə müqayisədə 3 xal itirib. Belarus, İraq və Zimbabve Azərbaycanla bir sırada yer alırlar, 3 xal az qazanıb. Ən böyük düşüşü isə 4 xal geriləmə ilə Qırğızıstan əldə edib. Azərbaycanın qonşularından Rusiya, Türkiyə, İran "qeyri-azad" ölkələr sırasındadır. Gürcüstan və Ermənistan isə 74 xalla "azad" ölkələr kateqoriyasına salınıb.

"Freedom House" son prezident seçkisini də kölgələməyə çalışıb, guya seçki müşahidə missiyalarının dövlət hesabına maliyyələşdirildiyini iddia edib.

Deputat Bəhrüz Məhərrəmov qeyd etdi ki, ABŞ imperializmi üçün reallıqlar yox, özünün maraqları önəmlidir: "ABŞ Dövlət Departamentinin marionet təsisatı olan, "demokratiya, siyasi azadlıqlar, insan hüquqları və onların müdafiəsi" ilə məşğul olduğunu iddia edən "Freedom House"-un "İnternet

"Freedom House"dan yenə qərəzli hesabat, yenə absurd iddialar

onal" və "Freedom House" müstəqildirlər. Baxın, onlar kimdən pul alırlar və kim musiqini sifariş edir. Onda görə bilərsiniz ki, onlar tamamilə asılıdırlar".

"Freedom House"-un saxta cədvəlində Azərbaycanı faktiki olaraq internetin, sosial şəbəkələrin, alternativ medianın qadağan edildiyi ölkələrlə bərabər sırada göstərməsi sübut edir ki, ABŞ imperializmi üçün reallıqlar yox, özünün maraqları önəmlidir. Qərb üçün demokratik ölkə "sözə-baxan" ölkədir. Bu mənada, biz artıq şahidlik edirik ki, dünyanın "bizdən və bizdən olmayan" bloklarına bölünməsi, ayrı-seçkilik və sıfır tolerans, o cümlədən nifrət dili təşviq edilməsi artıq açıq formada həyata keçirilir, sülh və sabitliyə ehtiyac duyulduğu bir dövrdə qarşılıqlı anlaşma rədd edilir".

Deputatın sözlərinə görə, adıçəkilən reytingdə Azərbaycana münasibətdə qarayaxmanın və beynəlxalq hüquqa zidd davranışların da kökündə dayanan amillər bizə bəllidir: "Azərbaycan Prezidentinin "China Global Television Network" televiziya kanalında müsahibə-

bal güclər əslində ikili standartlarla yaşayan riyakar imperialistlərdir.

"Freedom House"-un bu prosesdə xüsusi aktivlik etməsinin digər səbəbi bu təsisatda daşnakların kök salmasıdır. Vitse-prezident Anni Boyacıyan, o cümlədən idarəçilikdə rol alan Şaron Nazaryan kimi çoxsaylı radikal erməni funksionerlərinin mövcudluğu "Fre-

Ədalət, Hüquq və Demokratiya Partiyası sədrinin müavini, politoloq Niyaməddin Orduxanlı bu hesabatın gülüş doğurduğunu bildirdi: "'Freedom House" və bu kimi təşkilatları Qərb və Amerika bir sıra ölkələrə təzyiq etmək üçün yaradıblar. Əllərində bir vasitə rolunu oynayır. Bu təşkilatları güc mərkəzləri idarə edir. Bu təşkilatın Azərbaycanla bağlı bütün bəyanatları sifarişli və qərəzli olub. Azərbaycanda internetin azad olmaması ilə bağlı verdiyi hesabat həm də gülüş doğurmaya bilməz. Əhalimiz 10 milyondan artıqdır və rəsmi məlumatımızda 9 milyon insan internet istifadəçisidir. Bunu biz özümüz də görə bilirik. Sosial şəbəkə platformasında tək TikTok istifadəçilərin sayı 8 milyon keçib. İstənilən şəxs sərbəst şəkildə bir neçə manat ödəməklə internet istifadəçisinə çevrilə bilər. Artıq neçənci dəfədir ki, bu təşkilat Azərbaycanı "qeyri-azad" ölkələr sırasında yazır. Sizin sadaladığınız ölkələrə diqqət edin. Azərbaycan, Türkiyə, Rusiya və s. Bu ölkələrin hər biri ilə bu gün Amerikanın problemləri var. ABŞ bu ölkələrə təzyiq edir və ya sanksiya tətbiq edir, yaxud da sanksiyalarla hədələyir. COP29 ərəfəsində bütün gücləri ilə Azərbaycanı hədəfə alırlar. ABŞ Konqresinin bir qrup üzvlərinin müraciəti və digər hesabatlar təsadüfi deyil. Bütün bunları ABŞ Qarabağdan çıxan ermənilərin geri qaytarılması üçün edir. Çox yaxşı bilirlər ki, Qarabağdan çıxan ermənilər Ermənistanda və digər ölkələrdə məskunlaşırlar və bundan sonra onların Qarabağa qaytarılma-

Gəncəyə raket hücumları niyə araşdırılmadı?

"Ermənistan, Beynəlxalq Cinayət Məhkəməsinin üzvü kimi, 2020-ci ildə Gəncəyə edilmiş raket hücumlarını araşdırmalıdır".

Bunu Azərbaycan Respublikası Prezidentinin köməkçisi, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Administrasiyasının Xarici siyasət məsələləri şöbəsinin müdiri Hikmət Hacıyev sosial şəbəkədə yazıb.

"17 oktyabr 2020: Gəncəyə ikinci ən ölümcül ballistik raket hücumu olub. Ermənistanın ballistik raket hücumları ilə dinc sakinləri qətlə yetirməsi təsadüf və ya yan təsir deyil, məqsədyönlü terror və qətl siyasətidir. BCM üzvü kimi Ermənistan bu hərbi cinayətləri araşdırmalıdır", - o qeyd edib.

Xatırladaq ki, İkinci Qarabağ müharibəsi dövründə Gəncə şəhərinin Ermənistan Silahlı Qüvvələri tərəfindən beşinci dəfə raket hücumuna məruz qalmasından dörd il ötüb.

Xüsusi tapşırıqlar üzrə nümayəndə Yaponiyada

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin xüsusi tapşırıqlar üzrə nümayəndəsi Elçin Əmirbəyovun Yaponiyaya işgüzar səfəri zamanı iki ölkə arasında qarşılıqlı münasibətlərin vəziyyəti və inkişaf perspektivləri, Bakı ilə İrəvan arasında sülh prosesi və qarşıdan gələn COP29 konfransı müzakirə edilib.

Bu barədə Azərbaycanın Yaponiyadakı səfiri Gürsel İsmayilzadə "X" sosial şəbəkəsində yazıb.

Azərbaycan Prezidentinin nümayəndəsi Yaponiyanın yüksək vəzifəli rəsmiləri, o cümlədən milli təhlükəsizlik müşaviri Takeo Akiba, xarici işlər üzrə dövlət naziri Kiyoto Tsuci və parlamentin Müşavirlər Palatasının Xarici İşlər və Müdafiə Komitəsinin rəhbəri Kimi Onoda ilə görüşlər keçirib.

sı çox çətin olacaq. ABŞ erməniləri geri qaytarmaqla da im Azərbaycanı təzyiq altında saxlamaq istəyir. Təşkilatın Ermənistanla bağlı "azad ölkə" adlandırması cəfəngiyyətdir. Paşinyan hakimiyyətə gələndən sonra qisasçılıq zəminində bir sıra generallar, deputatlar həbs olunub, o cümlədən də keçmiş prezident Köçəryan həbs olunmuşdu. Budur "azad" ölkə? Amerikanın özündə prezident seçki-

sində namizədlər milyonlarla dollar vəsait xərcləyirlər. Seçki ilə bağlı dövlətin xərclədiyini də qeyd edərim. Son 200 illik tariximizdə Azərbaycanın suverenliyini tam bərpa edən Ali Baş Komandan İlham Əliyevə xalqımız yenidən etimad göstərərək prezident seçib. Seçkiyə kölgə salmağa cəhd etməkdən başqa ad vermək olmur".

□ **Cavansir ABBASLI,**
"Yeni Müsavat"

Deputatın fikrincə, Qərb proksi qurumlarını daha aktiv formada cəlb etməklə gərginlik yaratmaqda israrlıdır

azadlığı 2024" adlı hesabatında Azərbaycanın 34 xalla yenə "qeyri-azad", Ermənistan isə 74 xalla "azad" ölkələr kateqoriyasına salınması, habelə qərəzli hesabatda Azərbaycanda son prezident seçkisini kölgələməyə çalışmasının məqsədi aydındır və bizim üçün artıq təəccüblü deyil. Görünən odur ki, imperialist niyyətlər naminə ayrı-ayrı xətlərin daha da dərinləşməsi prosesini intensivləşdirən kollektiv Qərb, gözənləndiyi kimi, bu prosesə özünün proksi qurumlarını daha aktiv formada cəlb etməkdə və Cənubi Qafqazda situasiyanın gərginləşməsində israrlıdır.

Bildiyiniz kimi, Prezident İlham Əliyev hələ 2023-cü il iyunun 20-də Çinin "China Media Group" media korporasiyasına mü sahibində "Freedom House" və digər oxşar təsisatları ifşa etmiş və bildirmişdi ki, "Hamımız bilir ki, onlar müstəqil deyil. Kim deyə bilər ki, "Human Rights Watch", "Amnesty Internati-

sində qeyd etdiyi kimi, "əsas səbəb ondan ibarətdir ki, Azərbaycan öz milli maraqlarına əsaslanan müstəqil siyasət yürüdü. Bəzi ölkələrdən fərqli olaraq, Azərbaycan prioritetlərimizə və milli maraqlarımıza cavab verməyən hər hansı işə qoşulmur. Başqa sözlə desək, biz müstəqil davranırıq və siyasətimiz müstəqildir". Təbii ki, bu, marionet iqtidarlar axtarışında olan, yaxud milli iradəni kukla rejimlərlə əvəzləməyi hədəfləyən Qərb üçün sərfəli deyil. Bu mənada, ayrı-ayrı xətləri dərinləşdirərək dövlətləri bu və ya digər düşərgəyə aid etməsi birmənalı şəkildə Qərb üçün sərfəli olmayan status-kvonu dəyişməyə hesablanmış sərbəst yürüşünün müasir forması hesab olunmalıdır. Bu bir daha sübut edir ki, "Freedom House"-un sahibi qismində çıxış edən və "demokratiya" "humanizm", "insan haqları" idealları ilə pərdələnən glo-

edom House"-u insan hüquqları kimi ali dəyəri müdafiə etmək əvəzinə radikal millətçi-terrorçu təəssübkeşinə çevirir. Ümumiyyətlə, sirr deyil ki, böyük əksəriyyəti terror birlişmələrinin üzvü olan erməni lobbisinin kollektiv Qərbin anti-Azərbaycan mövqeyi tutan ölkələrində böyük infrastruktura malik olması, siyasətçiləri ələ alması, özlərinin parlamentə, mətbuata və hökumət orqanlarına yol tapmaları bir çox hallarda azərbaycanofobiya mühitinin yaradılması üçün əsas ola bilər. Lakin möhtərəm cənab Prezidentin müzəffər Ali Baş Komandanlığında Azərbaycanın regionda yaratdığı hərbi-siyasi reallıq, o cümlədən beynəlxalq müstəvidə əldə olunan uğurlar, global platformalarda aydın üstünlüyümüz bu kimi hesabatların qarşısına qoyduğu məqsədləri tam şəkildə neytrallaşdırmağa, əksinə, həmin güclərin özlərinin ifşasına gətirib çıxarır".

Ermenistan rəsmiləri Zəngəzur dəhlizi ilə bağlı düşdüyü çuxurdan çıxmaq üçün hər cür söz oyununa, həyasız açıqlamalara davam edirlər. İş o yerə çatıb ki, İrəvan 10 noyabr 2020-ci il tarixli üçtərəfli bəyanatını belə, kon-tekstdən çıxarmağa cəhd edir.

Xatırladaq ki, Azərbaycan, Ermənistan və Rusiya rəhbərliyinin imzaladığı bəyanatın sonuncu bəndində yazılıb: "Bölgədəki bütün iqtisadi və nəqliyyat əlaqələri bərpa edilir. Ermənistan Respublikası vətəndaşların, nəqliyyat vasitələrinin və yüklərin hər iki istiqamətdə maneəsiz hərəkətinin təşkili məqsədilə Azərbaycan Respublikasının qərb rayonları və Naxçıvan Muxtar Respublikası arasında nəqliyyat əlaqəsinin təhlükəsizliyinə zəmanət verir. Nəqliyyat əlaqəsi üzrə nəzarəti Rusiyanın Federal Təhlükəsizlik Xidmətinin Sərhəd Xidmətinin orqanları həyata keçirir. Tərəflərin razılığı əsasında Naxçıvan Muxtar Respublikası ilə Azərbaycanın qərb rayonlarını birləşdirən yeni nəqliyyat kommunikasiyalarının inşası təmin ediləcəkdir".

Ermənistan bəyanatın imzalanmasından sonrakı 4 il ərzində dəfələrlə üzərinə götürdüyü öhdəlikləri icra etməyə çalışdı, hər dəfə dərsini alandan sonra növbəti addımı atdı. İndi də Zəngəzur dəhlizi ilə bağlı "ayaqlarını yerə dayayıb", irəli getmək istəmir. Sözsüz ki, bu, rəsmi İrəvanın iradəsinin nəticəsi deyil, onu havadarları buna təhrik edirlər. Paşinyan hakimiyyəti nə qədər riskli oyunun içərisində olduğunu anlayır, ona görə də vaxtaşırı maneəvirlə vəziyyəti yumşaltmağa, cəza mexanizmindən yayınmağa çalışır.

İndi də Zəngəzur dəhlizinin Rusiyanın nəzarətinə verilməsini nəzərdə tutan 9-cu maddəni təklif etməyə cəhd göstərirlər. Həyasızlıqla iddialar da səsləndirilir ki, guya sözügedən maddədə, ümumiyyətlə, Rusiyanın adı yoxdur. Bugünlərdə isə hay rəhbərliyi yeni termin tapıb, bildirilir ki, Rusiya nəzarət yox, dəhlizin monitorinqini apara bilər. Halbuki razılaşma Rusiya Sərhəd Xidmətinin funksiyasını monitorinq kimi deyil, nəzarət kimi müəyyən edir. Sözügedən bəyanatın 9-cu bəndi köhnə və yeni redaksiyada eyni məzmunla malikdir, yeni redaksiyada onun nömrəsi dəyişərək 10 olub. Bir daha xüsusi vurğulayaq: "Bölgədəki bütün iqtisadi və nəqliyyat əlaqələri blokdan çıxarılır. Ermənistan Azərbaycanın qərb bölgələri ilə Naxçıvan Muxtar Respublikası arasında nəqliyyat əlaqəsinə zəmanət verir. Nəqliyyat nəzarəti Rusiya Federasiyası Federal Təhlükəsizlik Xidmətinin Sərhəd Xidmətinin orqanları tərəfindən həyata keçirilir". Nəzarət daha geniş anlayışdır, həm də monitorinq nəzərdə tutur. Lakin "nəzarət" termini həm də vəziyyətə nəzarəti

Zəngəzur dəhlizinin sonunda hələ işıq görünmür

Rusiya mövqeyində ısrarlıdır və Ermənistanın kapitulyasiya aktını sonadək icra etməsinin alternativini qalmır; Paşinyan monitorinq və nəzarət sözlərinin fərqlərini bilmir?

nəzərdə tutur ki, bu da kommunikasiyaların təmin edilməsi baxımından daha böyük səlahiyyəti özündə ehtiva edə bilər. Bu halda ortaya sual çıxır: Paşinyan monitorinq və nəzarət sözlərinin fərqlərini bilmirmi?

Aydındır ki, 2020-ci ilin məlum sənədi Azərbaycan Ordusunun "ayaq səsləri" altında imzalanmışdı. Paşinyan ötən zaman müddətində Qərbdən gələn dəstəyə, necə deyirlər, "dana ürəyi"ne arxayınlaşıb və özündə Zəngəzur dəhlizinə nəzarəti Rusiyaya verməmək cəsarəti tapıb. Ona görə də Paşinyan gah sözügedən sənədin məlum maddəsində Rusiyaya nəzarətçi deyil, monitorinq funksiyası verir. Bu həm də Rusiyanın aşağılanması mesajıdır. Yada salaq ki, bir müddət əvvəl Rusiya XİN başçısı Ermənistanın 10 noyabr razılaşmasını sabotaj etdiyini deyib. Ermənistan rəhbərliyi 10 noyabr razılaşmasından imtina etməyə cəhd göstərsə də, Azərbaycanın xəbərdarlıqları, həmçinin Rusiyanın "göz ağırtması" nəticəsində yerində oturub. Yeri gəlmişkən, Zəngəzur dəhlizi ilə bağlı müddəanın sülh müqaviləsi layihəsindən çıxarılması barədə razılığın əldə olunduğu elan olunandan sonra Rusiyanın hərəkəti keçməsi, Azərbaycanın əsas hissəsi ilə Naxçıvan bölgəsi arasında

quru əlaqənin təmin olunması zərurəti barədə mövqelərin ifadə olunması Paşinyan komandasını da çətin durumda qoyub. Odur ki, növbəti dəfə masaya qayıdan mövzu ilə bağlı Paşinyan səviyyəsində açıqlama verilib. Hansı ki, ötən illərdə Ermənistan rəhbərliyi Zəngəzur dəhlizində nəzarəti Ermənistanın mühafizə edəcəyi iddiasını irəli sürürdü. Bu dəfə isə İrəvan "U dönüşü" etməli oldu.

Rusiya Xarici İşlər Nazirliyinin (XİN) rəsmi nümayəndəsi Mariya Zaxarova keçirdiyi brifinqdə Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyanın üçtərəfli bəyanatın 9-cu bəndində Rusiyanın Federal Təhlükəsizlik Xidmətinə Zəngəzur dəhlizinə nəzarət deyil, monitorinq funksiyasının verilməsi imkanını nəzərdə tutan sözlərini şərh edib. Oxu.Az-ın Rusiya mətbuatına istinadən verdiyi xəbərə görə, diplomat qeyd edib ki, Rusiya üçtərəfli format çərçivəsində ən yüksək səviyyədə əldə olunmuş razılaşmaları rəhbər tutur. "Rusiya, Azərbaycan və Ermənistan liderləri adından yaradılan üçtərəfli işçi qrupu Azərbaycanın əsas ərazisi ilə Naxçıvan Muxtar Respublikası arasında Ermənistanın Sünik (Zəngəzur-E.P.) vilayətinə keçən tranzit də daxil olmaqla, dəmir yolu əlaqəsinin bərpa olunmasının əsas pa-

rametrlərini razılaşdırıb. Bu məsələlərə baxılan formatda müxtəlif şərhlərin əlaqələndirilməsi məqsəduyğundur, ona görə də biz buna (üçtərəfli sazişlərə - red.) alternativ görmürük və bu istiqamətdə işi davam etdirəcəyik", - deyə M.Zaxarova vurğulayıb. Göründüyü kimi, Rusiya mövqeyində ısrarlıdır və Ermənistanın kapitulyasiya aktını sonadək icra etməsinin alternativini qalmır. Amma bağlı qapılar arxasında hansısa hiyləgər planın hazırlana biləcəyi də istisna edilmir. Xüsusilə də Qərbdən, o cümlədən İran və Rusiyadan Paşinyanın açıqlamasına sücutlu reaksiya suallar doğurur. Bəs Zəngəzur dəhlizi ilə bağlı müzakirələr hara aparır? Ekspertlərin məsələ ilə bağlı şərhləri necədir?

Deputat Sahib Aliyev "Yeni Müsavat"a açıqlamasında bildirdi ki, Paşinyanın Zəngəzur dəhlizində Rusiyanın nəzarət yox, monitorinq həyata keçirəcəyi haqda açıqlaması MDB sammiti çərçivəsində Putinlə keçirilən görüşdən sonra əldə olunan razılaşmanın ikinci hissəsidir: "Məhz indi tam anlaşılır ki, Kremlin guya Ermənistanın İran və Türkiyə ilə sərhədinin qorunması məsələsində İrəvana güzəştə getməsi ilə Zəngəzur dəhlizinin üçlü bəyanatda nəzərdə tutulduğu şəkildə açılması qarşılığında

indiyədək buna izn verməyəcəklərini deyən Paşinyanı lap pis vəziyyətdə qoymamağa və "Yeni Müsavat"a ötən açıqlamamda da qeyd etdiyim kimi, İranın mövqeyini yumşaltmağa hesablanmış addımdır". **S.Aliyev xatırladı ki, Rusiya ilə Ermənistan arasında birincinin ikincinin sərhədlərini qoruması haqda heç bir müddət, yeni vaxt çərçivəsi göstərilməyən anlaşma var:** "Rusiya Ermənistanı onun əbədi nökrinə çevirən bu anlaşmadan çətin ki, imtina etsin. Qərbdəkilərin gözüne kül üfürmək üçün sərhədlərin yerini dəyişə, Ukraynadakı savaşa görə onların bir hissəsini haylarla əvəzləyə bilər. Amma Rusiya Ermənistan sərhədlərinə kontrolu qətiyyərlə Ermənistanı vermək istəməyəcək. Və mən bu fikirdəyəm ki, Zəngəzur dəhlizini də açıdıraçaq. Paşinyan əvvəlki mövqeyindən geri çəkilməsinə cəmiyyəti, ən çox da İranla Qərbi hazırlamaq üçün daha yüngül terminlər işlədir. Ancaq Moskvada ona başa salınıb ki, üçtərəfli bəyanatın 9-cu maddəsini yerinə yetirməkdən başqa çıxış yolu yoxdur və olmayacaq".

"Atlas" Araşdırmalar Mərkəzinin rəhbəri, politoloq Elxan Şahinoğlu bildirdi ki, Zəngəzur dəhlizi mövzusu avqustun əvvəllərində, Putinin Azərbaycana səfə-

rindən sonra xeyli aktuallaşdı: "Çünki Rusiya bu dəhlizin işləməsində və onun nəzarəti altında olmasında çox maraqlıdır. Odur ki, mövzu geniş müzakirə olunmağa başladı. Halbuki buna qədər Azərbaycan və Ermənistan tərəfi razılaşmışdı ki, Zəngəzur dəhlizi mövzusu sülh sazişinin mətnində olmayacaq. Bu razılaşma ona görə əldə edilmişdi ki, dəhliz mövzusu sülh sazişinin imzalanmasına mane olmasın, çünki proses uzanır. Razılaşmaya baxmayaraq, Zəngəzur dəhlizi mövzusu yenidən aktuallaşıb. Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyan MDB-nin toplantısı çərçivəsində, Moskvada Rusiya prezidenti Vladimir Putinlə görüşdü və elə bir razılaşma əldə olundu ki, Rusiya İran sərhədindəki sərhədlərini geri çəkəcək, ora erməni sərhədləri yerləşəcək. Aydındır ki, Putin bu addımı güzəştə atmadı".

E.Şahinoğlunun fikrincə, ola bilsin ki, bunun qarşılığında Paşinyan Zəngəzur dəhlizində Putinin istəklərini yerinə yetirəcəyini bildirdi: "Təsəffüf deyil ki, bir neçə gün bundan əvvəl 2020-ci ilin 9-10 noyabr bəyanatına əsasən, Rusiya dəhlizdə monitorinq apara bilər. Əslində monitorinq nəzarət arasında elə bir fərq yoxdur. Monitorinq olsa, bu, elə nəzarət deməkdir. Yaxud Ermənistan və Rusiya hərbiçilərinin birgə nəzarəti deməkdir. Amma Paşinyan bu razılaşmanı yerinə yetirəcəkmi? Bunu zaman göstərəcək. Bütün hallarda hazırda əsas diqqət sülh sazişi mətni üzərinə köklənib. Amma biz nə dərəcədə sülh sazişinin imzalanmasına yaxınlaşmışıq?" **Politoloq qeyd etdi ki, bugünlərdə Ermənistan parlamentinin sədri Alen Simonyan əslində sensasiya sayılacaq açıqlama versə də, bunun ardı gəlmədi:** "Anlaşıldı ki, əslində belə bir razılaşma yoxdur. Simonyan dedi ki, guya sülh sazişindəki 16 bəndin hamısı razılaşdırılıb və elə bu gün sənədi imzalamaq olar. Halbuki son günə qədər 16 bəndin 13-ünün razılaşdırıldığını deyirdilər. Yaxşı, 16-sı da razılaşdırılıbsa, onda niyə sülh sazişinin imzalanması ləngiyir və niyə Paşinyan özü bu haqda açıqlama vermir? Yəni əsas məsələ budur ki, erməni siyasətçilərin nə dediklərinə yox, nə etdiklərinə diqqət yetirmək lazımdır. Açıqlamaları ilə etdikləri tərs mütənəsibdir".

Beləliklə, Zəngəzur "sükut"u pozulub, gözləyək, görək tunelin sonunda işıq görünəcəkmi? Azərbaycan gələn ilin ortalarında dəhlizin özünə aid hissəsini başa çatdıracaq, Ermənistan isə "daşı daş üstə qoymayıb". Bu mənada Paşinyanın bəyanatı siyasi-diplomatik hiylə də ola bilər...

□ E.PASASOY, "Yeni Müsavat"

10:00-da qazın kəsilməsi

Zamin HACI
zaminhaci@gmail.com

Təcili yardım idarəsində islahatlar davam edirmiş - bu haqda müdir millətimizə zəruri məlumatları çatdırmışdır. Deyir filan qədr zəng qəbul edirik, elektrikli maşınlar alacağıq, xalqa yardım etmək müqəddəs borcumuzdur və sairə və ilaxır.

Şübhəsiz. İnkişaf bütün sahələr üzrə göz qabağında. Hamı dəqiq çalışır. Bəzən təcili yardıma zəng etmək istəyəndə cib telefonunu axtarırsan, görürsən telefonun həkimin xalatın cibində vibrasiya verir - zəngi gözləmədən gəlirlər. Keçən ay mənim ürəyim ağrımaq istədi, baxdım nəbzim tibb bacısının əlindədir. Ağrını qabaqlayıcı tədbirlər görürlər.

Məsələn, elə bugünlərdə başqa dövlət idarəsi elan vermişdi ki, sabah səhər saat 10-da filan-filan rayonların filan ərazilərində əhaliyə təbii qazın - mavi yanacağın verilməsində fasilə yaranacaqdır, çünki boru kəmərlərində təmir işlərimiz vardır. Mənə çox maraqlı gəldi, çünki bizim məskunlaşdığımız çiçəklənən qəsəbə də qazı kəsiləcək nöqtələr arasında qeyd edilmişdi. Birtəhər hövsələmi basıb, gecə barmağımı kəsib yaraya duz da səpərək səhəri dirigözlü açdım. Qorxurdum yatıb qalaram, bu vacib anı gözəndən qaçıram.

İnanırsınızmı, düz səhər saat 10:00-da qaz kəsildi! Heyrətə gəldim. Qazın böyründə, mətbəxdə donub qalmışdım. Bu dərəcədə dəqiqlik, xalqa bu qədər yaxınlıq (o anda "biz sizə şah damarınızdan yaxınlıq" ayəsini də xatırladım, bilmirəm, belkə günah işlədim) olarmı?! 9:59-da qaz gəlirdi, 10:00 olan kimi fısıltısı da batdı.

İdarə bunu necə tənzimləyir? Belə gözəl mütəxəssisləri harada yetişdirirlər?

Şübhəsiz, burada təhsil sistemimizdə islahatların da böyük rolu vardır. Məsələn, tələbələrımız əsasən toyuq dərisindən və dümbülündən hazırlanan döner yeyirlər. Buna görə şəxsən mən valideyn olaraq Təhsil Nazirliyinə minnətdaram. Çünki elmi baxımdan isbata yetmişdir, toyuğun iki hissəsi yeməlidir: bir dərisi, bir gerisi. Bunu sübut edən alimə keçən il Beynəlxalq Dümbül Mükafatı verdilər (bu, broyler sənayesi üzrə Nobel mükafatının alternatividir).

Ola bilərdimi ki, qaz 10:01-də kəsilsin? Yox, ola bil-məzdi. Çünki nəticədə vətəndaşlar dəm qazından, kəlonka partlayışından və sairə neqativ hadisələr üzündən həlak olardı.

Bayaq tələbələrımızdən bəhs elədik, sözgəlişi, hazırda tələbə gənclərimizin təqaüdü 100-175 manat arası dəyişir. Bu da, hesab edirəm ki, olduqca ciddi vəsaitdir. Məsələn, toyuq dönerinin qiymətini təxminən 3 manatdan götürsək orta hesabla 150 manat təqaüd alan tələbə bu vəsaitlə 50 döner alar! Ayda hər günə 1 döner düşür, hələ 20 döner də artıq qalır, istəsə onu yoldaşları ilə bölüşər, elm yollarında birgə addımlayarlardı. Amma istəməsə 20 dönerin pulunu, yəni 60 manatı investisiya yatırımı kimi banka qoyar, institutu bitirib həyatın qucağına atılarda (xeyli zaman idi bu "həyatın qucağına atılmaq" ifadəsini yazmağa fürsət gəzirdim, qismət bu gün imiş) hesabına çoxlu pul yığılar. Ya da ayda 60 manatla çoxlu elmi-bədii əsərlər alıb oxumaq mümkündür. Hər yerdə, məşallah, kitab sərgilərimiz olur.

Dəqiqlik üçün onu da qeyd edirəm ki, yuxarıda yazılan məbləğ bakalavrların puludur, magistr və doktorantura oxuyanlara lap çox pul verilir. Məsələn, yaxşı oxuyan magistrin təqaüdü 195 manata çatır bilir! Fəlsəfə elmləri namizədi adı almaq üçün təqaüd nə az, nə çox: 240 manatdır! Vallah, şadlığa şitlik nəyə lazımdır? Kimə bu qədər sərvət versələr nəinki fəlsəfə elmləri namizədi, lap Platon və Aristotel olmağa borcludur!

Bu da son deyil! Təzəlikcə bizə gözyadınlığı verdilər, deyir gələn ildən təqaüdlər daha da artırılacaqdır! Ondan sonra dönerlə lap ayran al!

Yəqin bu artım 2025-ci il 1 yanvar, gecə saat 0:00-dan başlayar.

Fransa xüsusi xidmət orqanları məşhur afrikalı fəal Kemi Sebanı həbs edib. Sonuncu bu yaxınlarda Bakıda "Afrikada fransız neokolonializmi" nə həsr olunmuş beynəlxalq konfransda iştirak və çıxış edib.

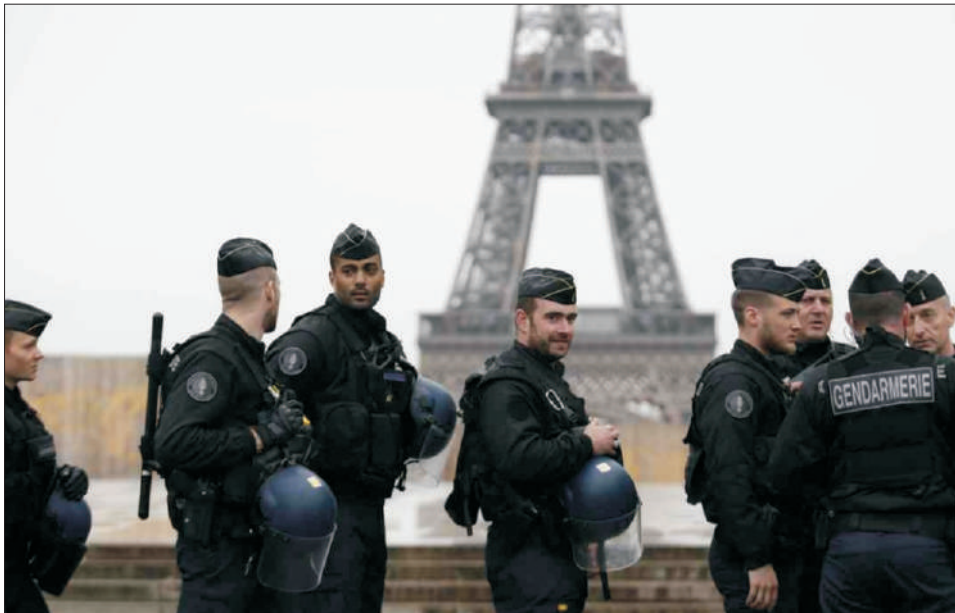
Fransa mediası Sebanın (əsl adı Stello Gilles Robert Kapo Çiçidir) oktyabrın 14-də Daxili Təhlükəsizlik Baş Müdirliyinin (DGSI) əməkdaşları tərəfindən saxlanıldığını yazıb. Sebanın rəhbərlik etdiyi "Urgences panafricanistes" təşkilatının press-relizinə görə, onunla birlikdə bu təşkilatın koordinasiya Heri Djequti də saxlanılıb.

Kemi Sebanın Şengen zonasında sərbəst hərəkət hüququ verən və üç aydan çox Fransada qalmasına imkan verən D kateqoriyalı vizası olduğu bildirilir. Qeyd olunur ki, fəal Parisə Beninli həmkarları ilə görüşmək və xəstə valideynlərinə baş çəkmək üçün gedib. O, "Fransanın Afrikadakı neokolonial siyasətinə" qarşı fəal mübarizə aparır. 2011-ci ildə Fransanı tərk edərək Senegalə köçüb və burada siyasi fəaliyyətini davam etdirib və Afrika universitetlərində mühazirələr oxuyub. 2017-ci ildə Senegal hakimiyyəti Sebanı ictimai təhlükəsizliyə təhdid andlandıraraq ölkədən qovmuşdu. Fəal daha sonra Beninə köçüb və işini orada, sonra isə Kot-d'İvuarda davam etdirib.

2024-cü ilin fevralında Fransa hakimiyyəti Sebanın Fransa vətəndaşlığından məhrum edilməsi proseduru başlandı. Fəal bütün Qərbi Afrikada fransız əleyhinə əhval-ruhiyyə yaymaqda ittiham olunur. 2024-cü ilin iyulunda Fransa prezidenti Emmanuel Makron onun vətəndaşlığını ləğv edib. Fransa xüsusi xidmət orqanları hələ ki fəalın konkret nədə ittiham olunduğunu açıqlamayıb.

Bakı Təşəbbüs Qrupu bəyanatında onun Fransa hüquq-mühafizə orqanları tərəfindən "qanunsuz saxlanmasını" qəti şəkildə pisləyib. Bəyanatda qeyd edilir ki, "bu qanunsuz addım tək cəzə şəxsi azadlıq və insan hüquqlarının kobud şəkildə pozulması deyil, həm də "Afrika xalqlarının neokolonializmə qarşı mübarizəsinə və onların suverenlik hüququna təzyiqdir".

"Kemi Seba uzun illər neokolonial siyasətlərə qarşı çıxıb və Afrikanın müstəqillik mübarizəsində mühüm fiqurdur. Onun həbsi ifadə və siyasi fəaliyyət azadlığını pozmaqla yanaşı, bir daha sübut edir ki, Fransa qeyri-qanuni üsullarla Afrikada öz təsirini saxlamaq istəyir. Bu cür hərəkətlər Fransa dövlətinin müstəmləkəçilik təfəkkürünə qalib gələ bilmədiyini və he-

Bakıdan qayıdan fəalları Makron həbs etdirir

Fransanın Afrikadakı neokolonial siyasətinə qarşı fəal mübarizə aparan Kemi Sebanın və digərlərinin saxlanılması bu ölkənin əsl mahiyyətini ortaya qoyur

gemonluq axtarışlarını davam etdirdiyini göstərir. Kemi Seba siyasi məbusdur və həbs onun siyasi fəaliyyəti ilə birbaşa bağlıdır, - Bakı Təşəbbüs Qrupunun bəyanatında deyilir.

Azərbaycan Xarici İşlər Nazirliyinin mətbuat katibi Ayxan Hacızadə Seba barəsində həbs-qətimkan tədbirlərinin seçilməsini Fransada fundamental insan haqlarının pozuntusu kimi qiymətləndirib: "Fransa tərəfi aidiyyəti istintaqı tam şəffaf və ədalətli şəkildə aparmalı və beynəlxalq ictimaiyyət müvafiq olaraq məlumatlandırılmalıdır. Hesab edirik ki, Fransada siyasi motivli bu kimi həbslər Avropa İttifaqı, Avropa Şurası və Avropada Təhlükəsizlik və Əməkdaşlıq Təşkilatının aidiyyəti qurumları tərəfindən araşdırılmalı, müvafiq qiymət verilməlidir".

Ana Vətən Partiyasının sədr müavini, deputat Günay Ağamalı "Yeni Müsavat"a söylədi ki, XXI əsr olmasına baxmayaraq bir çox ölkələr və xalqlar hələ də Fransanın müstəmləkə siyasətindən əziyyət çəkir: "Fransız rəsmilər adətən qarşılarına çıxan hər fürsətdə demokratik ənənələrdən, insan hüquq və azadlıqlarından, beynəlxalq hüququn aliyyindən danışıq bütün dünyaya dərs vermək iddiaları sərgiləyirlər. Lakin özləri fundamental dəyərləri dövlət səviyyəsində heçə sayır, imperiya maraqları əsasında digər xalqları kölə etməyə çalışırlar. Bunlar birmənalı olaraq Fransanın qanlı və qaranlıq keçmişindən qaynaqlanan xüsusiyyətlərdir.

Azərbaycan imperiya siyasəti və işğaldan əziyyət çəkən ölkə kimi, dünya miqyasında neokolonialist yanaşmalara qarşı fəal mübarizə aparır. Ölkəmiz iştirakı sayına görə BMT-dən sonra ən böyük beynəlxalq təsisat hesab olunan Qoşulmama Hərəkatında ədalət prinsiplərinə söykənən yanaşmalarla Fransanın neokolonializm siyasətini dəfələrlə ifşa edib, böyük güclərin müstəmləkə siyasətinə qarşı müqavimət oxu yaradıb. Artıq cənab Prezident İlham Əliyevin rəhbərlik etdiyi Azərbaycan diplomatiyasının uğurlu addımları öz müsbət təsirini göstərməkdədir. Afrikada baş verən hərbi-siyasi proseslər, Makron Fransasının qitə ərazisindən qovulması bunun bariz nümunəsidir. Lakin bütün bunlara baxmayaraq rəsmi Paris özünün süründürməçi, kolonializm siyasətindən əl çəkmək istəmir, bu siyasətə qarşı gələnlərə qarşı çirkin yanaşmaların tətbiqi ilə mübarizə aparır. Bu yaxınlarda Bakıda "Afrikada fransız neokolonializminə" nə həsr olunmuş beynəlxalq konfransda iştirak edən afrikalı siyasi fəal Kemi Sebanın Fransa xüsusi xidmət orqanları tərəfindən həbs edilməsi narahatlıq doğurmayla bilməz. Bu cür hadisənin yaşanması Fransada insan hüquqları, ifadə azadlığı və siyasi mənsubiyyətlə bağlı ciddi problemlərin olduğunu sübut edir".

Milli Məclisin üzvü Vüqar İsgəndərov deyib ki, uzun illər insan haqlarını kobudcasına pozan, Afrikada müstəmləkə siyasəti yürüdən Fransa bu gün də "ənənəsinə" sadıqdır:

"Makronun rəhbərliyindəki hazırkı Fransada cərəyan edən proseslər də bunu təsdiqləyir. Fransa xüsusi xidmət orqanları tərəfindən məşhur afrikalı fəal Kemi Sebanın həbs edilməsi bu ölkədə fundamental insan haqlarının pozulduğu nün növbəti sübutudur".

Deputat deyib ki, Fransada siyasi motivli bu kimi həbslər Avropa İttifaqı, Avropa Şurası və Avropada Təhlükəsizlik və Əməkdaşlıq Təşkilatının aidiyyəti qurumları tərəfindən araşdırılmalı, müvafiq qiymət verilməlidir: "Kemi Seba bu yaxınlarda Bakıda "Afrikada fransız neokolonializmi" nə həsr olunmuş beynəlxalq konfransda iştirak və çıxış edib. Fransa hüquq-mühafizə orqanları tərəfindən atılan bu qanunsuz addım tək cəzə şəxsi azadlıq və insan hüquqlarının kobud şəkildə pozulması deyil, həm də Afrika xalqlarının neokolonializmə qarşı mübarizəsinə və onların suverenlik hüququna təzyiqdir. Kemi Seba uzun illər neokolonial siyasətlərə qarşı çıxıb və Afrikanın müstəqillik mübarizəsində mühüm fiqurdur. Onun həbsi ifadə və siyasi fəaliyyət azadlığını pozmaqla yanaşı, bir daha sübut edir ki, Fransa qeyri-qanuni üsullarla Afrikada öz təsirini saxlamaq istəyir. Hesab edirəm ki, bu addımlar Fransanın bir dövlət olaraq müstəmləkəçilik təfəkkürünə qalib gələ bilmədiyini və hegemonluq axtarışlarını davam etdirdiyini göstərir".

□ **Cavansir ABBASLI, "Yeni Müsavat"**

ABŞ Bakı ilə razılaşdı - yarımçıq sülh olmayacaq!

Vaşinqton qəbul edir ki, sülh müqaviləsi COP29-la əlaqəli deyil və Azərbaycanı tələsdirmək mümkünsüzdür; İrəvan yekun sülh sazişini imzalamaq üçün Bakının konstitusiyaya tələbini yerinə yetirməsə, o imzanı görməyəcək...

Birləşmiş Ştatlar heç vaxt COP29-u Azərbaycan və Ermənistan arasında mümkün sülh sazişi ilə əlaqələndirməyib. “Yeni Müsavat”ın verdiyi xəbərə görə, bu barədə Dövlət Departamentinin mətbuat xidmətinin rəhbəri Metyu Miller növbəti brifinqdə bildirib. “Biz bu razılaşmanı heç vaxt COP29 ilə əlaqələndirməmişik.

Bir neçə ay əvvəl biz Ermənistanla Azərbaycan arasında sülh sazişi görmək istəyirdik və buna təkid edirdik. Ümid edirik ki, bu, əldə oluna- caq. Lakin bu, Birləşmiş Ştat- lardan deyil, tərəflərdən asılı- dır”, - deyə bildirib. Ötən ay Nyu-Yorkda üçtərəfli nazirlər görüşü keçirən dövlət katibi Entoni Blinken hər iki ölkəni “mümkün qədər tez” sülh sa- zışını imzalamağa çağırırmışdı. Ümumiyyətlə, BMT-nin son sessiyasında belə bir sənədin imzalanması haqda danışılır- dı. Bellidir ki, Prezident həmin tədbirdə iştirak etmirdi...

O ərafda erməni nəşrlərindən biri yazmışdı ki, Paşinyanın komandasının üzvləri Nyu-Yorka səfərindən sonra pərdəarxası proseslərin təfərrüatını açıqlayıblar. Qeyd edib- lər ki, ABŞ-da razılaşma sənədi imzalanmalı idi. Bu razılaşmanı isə Cənubi Avropa və Avrasiya məsələləri üzrə dövlət katibinin köməkçisinin müavini Coşua Hek hazırlamışdı. Bildirilirdi ki, Dövlət Departamentinin planı- na zidd olaraq, ABŞ-da heç bir sənədə imza atılmadı. “Sülh müqaviləsinin bütün bəndləri eyni dəyərə malikdir, birini digərindən ayırmaq olmaz”. Bunu isə Prezident İlham Əliyev Bel- çika Krallığının Azərbaycanda yeni təyin olunmuş fəvqəladə və səlahiyyətli səfiri Julien de Freponun etimadnaməsini qə- bul edərkən deyib.

Dövlət başçısı bu baxım- dan Ermənistan hökumətinin “bu vaxtadək nə barədə razı-

laşdırılıbsa, ona imza atılsın, razılaşdırılmamış müddəalar növbəti mərhələlərə saxlanıl- sın” təklifini tamamilə reallıq- dan kənar hesab etdiyini bildi- rib və bu cür yanaşma prese- dentinin ona məlum olmadığı- nı vurğulayıb. Bellidir ki, COP29-a qədər Azərbaycanla Ermənistan arasında ən azı ilkin sülh müqaviləsinin imza- lanması rəsmi Bakının ideya- sıdır. Azərbaycan bununla bağlı mövqe ortaya qoyub.

Ermənistan COP29-a qə- dər sülh imzalamaqla bağlı fi- kirlərində səmimi və dürüst olsa idi, bu günə qədər ölkə konstitusiyasının dəyişdiril- məsi ilə bağlı cəhdlər edərdi. ABŞ Dövlət Departamenti sözcüsünün mövqeyindən də o anlaşılır ki, Vaşinqton ya- rımçıq sülh sazişi ilə bağlı Ba- kının mövqeyini qəbul edib. Bu isə əslində Ermənistanın danışıqlarda çox güvəndiyi Qərb platformasının da iflasa uğraması deməkdir.

mişdi. Simonyanın “16 maddə razılaşdırılıb” deməsindən be- lə görünür ki, “razılaşdırılma- yan maddə” qalmayıb və sülh sazişi artıq tam “hazırdır”.

Bezi erməni nəşrləri iddia edib ki, Ermənistan əslində “kluarlarda” digər 3 maddə ilə bağlı Azərbaycanın tələblərini qəbul edib, Simonyan da do- layısı ilə buna işarə edib. Azərbaycan politoloqları isə bunu Simonyanın hiyləgər gedişi kimi qiymətləndirir. On- ların fikrincə, Alen Simonyan bununla guya sülh sazişi bağ- lamaq üçün heç bir maneənin qalmadığı təəssüratı yarat- maqla, Azərbaycanı “sülh sa- zışından qaçan tərəf” kimi təqdim etməyə çalışır.

“3+3 formatında görüş Ermənistanla Azərbaycan arasında sülh müqaviləsi- nin imzalanması üçün mü- qəddimə ola bilər”. Türko- loq Mger Abramyan “Sput- nik Ermənistan”a müsahi- bəsində deyib. Onun sözlə- rinə görə, 3+3 platforma- sında sülh müqaviləsi layi- həsinin hələ razılaşdırılma- mış məqamları müzakirə oluna bilər ki, bu da yekun sənədin imzalanmasını ya- xınlaşdırar: “Türkiyə və Azərbaycan çox güman ki, birgə hərəkət edəcək və Er- mənistan rəhbərliyi və XİN isə müəyyən razılığa gələ bi- lər. Sonra daha bir görüş ola- caq, orada bu müqavilə kağız üzərində təsbit ediləcək”. Ab- ramyanın fikrincə, əgər əvvəl- lər Azərbaycan sülh sazişin- də tələsirdisə, indi Ermənis- tan tələsir və rəsmi Bakının təkid etdiyi bütün şərtləri və məqamları qəbul etməyə ha- zır kimi görünür. Bu, ilk nö- vədə Azərbaycana, sonra isə

Türkiyəyə sərfəlidir.

“Yeni Müsavat”a danı- şan professor Qabil Hü- seynlinin fikrincə, ABŞ artıq Azərbaycanın yarımçıq sülh sənədi imzalamayacağı tə- kidini qəbul edib: “Vaşinqton razılaşdı ki, Bakı mövqeyini dəyişən deyil. Üstəlik, Birlə- şmiş Ştatlar bizi yarımçıq sülh kağızına imza atmağa məcbur edə bilməz. Sadəcə, Bayden administrasiyası son aylarını yaşadığı üçün bu sənəddə ta- rixi rolunun olmasını istərdi. Ermənistan da narahatdır ki, Tramp seçkilərdə qalib gələr- sə, ABŞ-nin dəstəyi o səviy- yədə olmayacaq. Paşinyan Respublikaçılarla Demokrat- lar qədər yaxın deyil. Hətta Trampın qələbəsindən sonra Vaşinqtonun Moskva ilə ya- xınlaşması baş verərsə, Rusi- yanın sülh müqaviləsi ilə bağlı vasitəçilik səylərini artıracağı istisna deyil. Bu zaman Bakı və İrəvana təsirlərini güclən- dirməyə çalışacaq”.

Q.Hüseynlinin qənaəti budur ki, bütün bu tələ- kənliklərə baxmayaraq, Er- mənistanın arzusu reallaş- mayacaq və Dövlət Depar- tamentinin yuxarıdakı bə- yanatı da bunu düşünməyə əsas verir: “Bəli, COP29 ərə- fəsində hansısa niyyət proto- kolu, yaxud çərçivə sənədi mümkündür, amma yekun sülh müqaviləsinin imzalan- ması üçün təkcə 16 bəndin razılaşdırılması yetərli deyil. Çünki sülh mətni tamamilə ra- zılaşdırıla bilər, oradakı müd- dəalara tərəflərin etirazının olmaması da mümkündür, la- kin İrəvan qanunvericilik aktlarına düzəliş etmirsə, konstitusiyasında “Qarabağ- ın Ermənistana birləşdiril-

Azərbaycan bütün dünyanı “COP atəşkəsinə” dəvət edir

Hikmət Hacıyev ABŞ-ın “Newsweek” nəşrində dərc olunmuş məqaləsində nələrdən yazıb?

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin köməkçisi, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Administrasi- siyasının Xarici siyasət məsələləri şöbəsinin müdiri Hikmət Hacıyev ABŞ-ın “Newsweek” nəşrində dərc olunmuş məqaləsində COP29 öncəsi Azərbaycanın iqlim böhranı ilə yanaşı, regional sülhə nail olmaq istiqamətindəki səyləri və Ermənistanla ikitərəfli razılaşmaların əhəmiyyətinə diqqət çəkib.

Prezidentin köməkçisinin yeni məqaləsi, Azərbaycanın COP29 sammiti öncəsi beynəlxalq ictimaiyyətə mühüm çağırışlarla çıxışını əhatə edir.

Hikmət Hacıyev bu sammitin təkcə iqlim məsələləri ilə məhdudlaşmadığını, eyni zamanda sülh və təhlükəsizlik məsələlərinin də bu toplantıda əhəmiyyətli rol oynadığını vurğulayıb.

O, yazısında Azərbaycanın “COP atəşkəsi” təklifi ilə çıxış etdiyini qeyd edib. Bu təklif, qədim atəşkəs ənənəsinə - Olimpiya atəşkəsinə istinad edərək, iqlim böhranının həlli üçün aparılan danışıqlar zamanı silahlı münaqişələrin dayandırıl- masına çağırır. Hikmət Hacıyev bu ideyanın bəziləri tərəfin- dən çətin görülməli olduğunu qəbul etsə də, Azərbaycanın BMT çərçivəsində belə bir təşəbbüslə çıxış etməsinin önəmli vur- gulanıb.

PA-nın şöbə müdiri Ermənistanla ikitərəfli sülh danışıqla- rının COP29-a ev sahibliyi hüququnun əldə edilməsində əsas rol oynadığına diqqət çəkib. Ermənistanla Azərbaycan ara- sında tarixi razılaşmaların əldə olunması, o cümlədən əsir- lərin mübadiləsi və sərhəd delimitasiyası komissiyalarının fəaliyyətini qeyd edən Hacıyev bu prosesin sülhə doğru irəlilə- məsi üçün vacib addım olduğunu bildirib.

Ancaq o, Ermənistan Konstitusiyasında olan Qarabağ id- diasının və Qərb dövlətlərinin Ermənistanı silahlandırmasının bu sülh prosesinə mane olduğunu da qeyd edib. Məqalədə Azərbaycanın COP29 zamanı təkcə iqlim problemlərinə de- yil, eyni zamanda regiondakı sabitliyin təmin olunmasına da diqqət yetirəcəyi nəql edilib.

Hikmət Hacıyev Azərbaycanın bu sammitdə global iqlim razılaşmasının əldə olunmasına töhfə verməkdə qətiyyətli ol- duğunu bildirərək beynəlxalq ictimaiyyəti bu mühüm müzakirə- lər zamanı həmrəylik göstərməyə çağırır.

məsi” ideyasını saxlayırsa, 16 yox, lap 116 bənddə razılaş- ma olsun, nəticə dəyişmir. Ona görə də Ermənistan Azərbaycanın bütün tələbləri- ni yerinə yetirməlidir”.

Politoloq Zaur Məmmə- dovun fikrincə, Ermənistan- la yarımçıq sülh müqavilə- sini imzalamağa bizi tələs- dirənlərin əsas məqsədi sonra öz hərbi bazalarını Qafqaza gətirməkdir: “Mü- qavilə imzalanardı, əgər qarşı tərəf qanunvericiliyini dəyiş- səydi. Burada narahatlığımız Ermənistanın arxayınlaşaraq gələcəkdə Azərbaycana qarşı müharibəyə başlamaq ehti- malıdır. Aydın şəkildə görünür ki, Ermənistan özünü sülhpər- vər, Cənubi Qafqazda sıxışdı- rılmış, faşist ölkə kimi təqdim etmək istəyir. Bunun da səbə- bi məlumdur: dünya ölkələri onlara daha çox maliyyə, siya- si və hərbi dəstək göstərsinlər. Nəticədə ayrı-ayrı ölkələrin parlamentləri bizə qarşı bəya- natlar səsləndirirlər”.

Siyasi icmalçı Asif Nəri- manlının sözlərinə görə, rəsmi Bakının məsələyə re-

aksiyası yoxdur, hərçənd razılaşdırılmayan bəndlər üzərindəki ziddiyyətli möv- qe fonunda Simonyanın ya- lan danışdığı ehtimalı daha çoxdur: “Çünki Azərbaycan sazişə paket formatında yana- şır və ötən həftə Prezident İl- ham Əliyev Moskvada “Bütün məsələlər razılaşdırıldıqdan sonra razılığa gəlmək olar” açıqlamasını verdi. Ötən bir həftədə nə Bakının, nə də İrə- vanın mövqeyində korrektələr nəzərə çarpıb. Simonyanın bu iddianı irəli sürməsi diplomatik hiylə xarakteri daşıyır və bey- nəlxalq ictimai rəyi manipulya- siya etmək cəhdidir”. **Təhlilçi hesab edir ki, Ermənistan bu cür manevrlərlə razılaş- dırılmayan bəndləri kənara qoymaq, razılaşdırılmış bəndlər üzərində saziş im- zalamaq hədəfinə beynəlxalq dəstək qazanmaq niy- yətindədir:** “Və belə bir iddia Bakının cavab zərurətini yara- dacaq ki, bu da İrəvana “Azər- baycan sülhdən yayınır” rəyini yaratması imkanı verir”.

□ **Emil SALAMOĞLU,**
“Yeni Müsavat”

Gürcüstanda oktyabrın 26-da keçiriləcək parlament seçkilərinin nəticələri ümumilikdə Cənubi Qafqaz üçün mühüm olacaq, o cümlədən Azərbaycan üçün xüsusi önəmi var. Bunun bir səbəbi Gürcüstanla Azərbaycanın sıx iqtisadi birliyi, bu ölkədəki investisiyalarımızdır. Digər mühüm səbəb əlbəttə ki, hakimiyyətin müəyyənləşməsidir. Rəsmi Bakı bir çox səbəblərdən məhz hazırkı iqtidarla işləməkdə maraqlıdır. "Gürcü Arzusu"nın hakimiyyəti illərində ölkələrarası əlaqələrdən hər hansı ciddi problemlər müşahidə edilməyib. Gürcüstanın hakim partiyası Azərbaycanla əlaqələrə xüsusi önəm verib, bunu qarşılıqlı səfərlər də təsdiq edir.

Qərb Paşinyan hökuməti ilə anlaşma içərisindədir, Gürcüstanla isə qarşıdurma həddində. Azərbaycan son aylar artan təzyiqləri dəf edə bilər, amma belə görünür ki, bu anti-Azərbaycan əhval-ruhiyyə ən müxtəlif səviyyələrdə davam edəcək. Qərb dairələri Cənubi Qafqazda yeni və qanlı xaos planını işə salmaqda ısrarlıdır. Xüsusilə Rusiyasız Cənubi Qafqaz siyasəti bölgəni daha acınacaqlı xaosla sürükləyə bilər. Gürcüstanda xaos planı gerçəkləşsə, iqtidar partiyası səsvərmə deyil, xaos planı ilə devrilsə, nəticə etibarilə Ermənistanın da maraqlarına uyğun proses baş verəcək. Bu proses həm də ABŞ, Fransa və digər bu istiqamətdə maraqlı qüvvələrin Azərbaycan üzərində təzyiqlərini artıracaq.

Politoloq Azad Məsiyev bu barədə "Yeni Müsavat"a şərhində bildirdi ki, Cənubi Qafqazda böyük güclərin savaşı gedir. Xüsusilə ABŞ-la Rusiya arasında kəskinləşmək xətti götürən savaş müşahidə olunur: "Cənubi Qafqaz respublikaları bu savaşın meydanına çevrilib. Ümumilikdə, başda ABŞ olmaqla, NATO bloku Rusiyani düşmənlər elan olub. Rusiyani dünya siyasi xəritəsindən silmək üçün Rusiya ətrafında, Rusiyaya qonşu olan respub-

Qafqazın gələcək konfiqurasiyası Tiflisdə həll olunacaq

26 oktyabr seçkiləri Gürcüstanla yanaşı, bütün bölgə üçün nə vəd edir?

likalarda demokratiya adı altında işğalçılıq siyasəti yürütməkdədir. Ölkələrin daxilində xaos yaradıb adını "rəngli inqilab"lar, demokratiya uğrunda mübarizə qoyub dövlət çevrilişləri etmək siyasətini Cənubi Qafqazda yenidən tətbiq etmək istəyirlər. Hazırda Gürcüstan bu planın reallaşdırılması üçün seçilmiş ölkədir. Amerika bu siyasəti Gürcüstanda Mixail Sakaşvilini hakimiyyətə gətirməklə həyata keçirmişdi. Bu siyasəti Ukraynada Zelenskini, 2018-ci ildə isə Ermənistanı Nikol Paşinyanın hakimiyyətə gətirilməsində gördük. Belarusda da bu planı həyata keçirmək üçün evdar bir xanımı çevrilis vasitəsilə hakimiyyətə gətirmək istədi-

lər. Lakin Belarusda plan baş tutmadı. İndi isə əsas hədəf kimi Gürcüstan seçilib. Gürcüstanda 26 oktyabrda keçiriləcək seçkiləri ABŞ və NATO Rusiyanın Cənubi Qafqazdan tamamilə sıxışdırılıb çıxarılması planının gerçəkləşdirilməsi üçün fürsət kimi görür. Gürcüstanda hakimiyyətə Rusiyaya düşmənlər kimi baxan qüvvələri gətirmək istəyirlər. Buna nail olsalar, təkcə Gürcüstan üçün yox, bütün Cənubi Qafqaz üçün təhlükəli bir proses başlanacaq. Gürcüstanda yerləşən ABŞ və Fransanın hədəfi növbəti Cənubi Qafqaz respublikası Azərbaycan olacaq. Gürcüstanın indiki hökuməti və Azərbaycan bu gün müstəqil siyasət yürütmək

mövqeyini nümayiş etdirir. ABŞ bunu qəbul edə bilmir. Cənubi Qafqazda xaos yaratmaq bahasına olsa da, bu iki respublikanı Ermənistanın vəziyyətinə salmaq istəyir. Amerika bu gün dünyanın bir sıra digər bölgələrində də xaos yaradaraq öz siyasətini həyata keçirir. Cənubi Qafqaz üçün də belə bir ssenariyin məhz Gürcüstanda 26 oktyabrdan yeni fazasına keçid edilməsi istisna deyil. Rusiya üçün Cənubi Qafqaz çox böyük strateji əhəmiyyət daşıyır. Bu baxımdan, Rusiyanın bu bölgəni ABŞ-a təslim etməsi mümkün görünür. Deməli, ABŞ yanlış siyasətini davam etdirsə, qarşıdurma, daha böyük gərginliklər qaçılmaz olacaq. Əgər

oktyabrın 26-da seçkilərdə indiki hakimiyyət qələbə qazanarsa, Qərb müxalifətin və agentura şəbəkəsinin əli ilə Gürcüstanda xaos yaradacaq və dövlət çevrilişi etməklə hakimiyyətə istədiyi qüvvələri əyləşdirməyə çalışacaq. Gürcüstanda hakimiyyəti bu şəkildə ələ keçirdikdən sonra növbəti hədəf Azərbaycan olacaq. Amerikanın məqsədi Cənubi Qafqazın hər üç respublikasını tamamilə öz nüfuz dairəsinə, öz təsiri altına almaqdır. Buna nail olduqdan sonra hər üç respublikanı Rusiya əleyhinə yönəltmək planı qurulub. Ermənistanı artıq buna xeyli dərəcədə nail olublar. Qalır Gürcüstan və Azərbaycan. Gürcüstanda ABŞ-ın planları gerçəkləşsə, Gürcüstanın Cənubi Osetiya və Abxaziyanı geriye qaytarması mümkünsüz olacaq. Eyni zamanda Ermənistanın faydasına olan vəziyyət yaranacaq".

Sosial Tədqiqatlar Mərkəzinin sektor müdiri İlyas Hüseynov isə bildirdi ki, Gürcüstanda keçiriləcək seçkilər indidən çox böyük maraq daırsındadır. Demək olar hər gün Gürcüstanın baş naziri İrakli Kobaxidze mühüm açıqlamaların kökündə də seçkilər və seçkionrası ilə bağlı xəbərdarlıqlar özünü aydın şəkildə göstərməkdədir: "Cənu-

bi Qafqaz dünya güclərinin xüsusi diqqəti altındadır, burada gedən prosesləri "böyüdücü cihazla" izləyirlər və yön verməyə çalışırlar. Yaxın Şərqdə və Ukraynada gedən müharibələr də Cənubi Qafqazla bağlı proseslərə, siyasətə təsir edir. Cənubi Qafqazın gələcək arxitekturası üzərində də savaş görünməkdədir. Eyni zamanda Rusiyanın cənub sərhədlərində müxtəlif dəyişikliklər, transformasiyalar üzərində siyasi texnoloqlar işləyir. Əsas hədəf həm də Cənubi Qafqazla yanaşı Mərkəzi Asiya regionudur. Bu, aydın şəkildə özünü göstərir. Gürcüstanda seçkionrası xaos, anarxiya və nümayişlərin keçirilməsinə hazırlığın getdiyi hiss edilir. Bunun üçün artıq çoxdan işlənmiş mexanizmlər istifadə olunur. Sifarişli hesabatlar, müxtəlif neqativ amillərin qabardılması, seçkilərin legitim olmamasına dair bəyanatların tirajlanması son mərhələdə insanların küçələrə çıxarılmasına hesablanıb. Bu prosesin arxasında ABŞ-ın müxtəlif mərkəzləri, dövlət təsisatları da yer alır. Bu mərkəzli planlara cavab olaraq oktyabrın 26-da gürcü xalqı qərar verəcək. Hesab edirik ki, xalq müstəqil xarici və daxili siyasətə səs verməyi daha üstün hesab edəcək və ölkənin xaosla sürüklənməsi planlarını iflasa uğradacaq. Gürcüstan Azərbaycan üçün də önəmli dövlətdir. Bu dövlətin daxilində sabitlik və müstəqil siyasətə üstünlük verən hakimiyyətin mövcudluğu Azərbaycanın və bütün bölgənin də maraqlarına uyğundur. Gürcüstanda hakimiyyətin dəyişməsi bir çox mühüm məsələlər istiqamətində zərərli təsir və təzyiqlər də meydana gətirə bilər".

□ **Etibar SEYİDAĞA,**
"Yeni Müsavat"

Gürcüstan seçkilərində üç mümkün ssenari

"Financial Times"ın proqnozları...

"Financial Times" oktyabrın 26-da Gürcüstanda keçiriləcək parlament seçkiləri öncəsi ölkədəki siyasi vəziyyət və mümkün ssenarilər barədə yazıb.

Britaniya nəşri yazır ki, parlament seçkiləri ölkə üçün 1991-ci ildən bəri ən mühüm seçki olacaq: "Hakim partiyanın Rusiyaya açıq rəğbət bəslədiyi və antidemokratik davranışlardan çəkinmədiyi ölkədə azad və ədalətli rəqabət gözəyənələr azdır. Stokholm Şərqi Avropa Araşdırmaları Mərkəzi üçün şərhində Markus Qreyş müstəqillik əldə etdikdən sonra Gürcüstanın üç problemi olduğunu deyib. Birinci problem dərin siyasi və

sosial uçurumdur. İkincisi, bütün Gürcüstan hökumətlərinin gec-tez avtoritarizmə meyillənməsidir. Belə ki, 1991-ci ildən bəri bütün hökumətlər gec-tez korrupsiya və avtokratiyaya meyillənib. Bu, Gürcüstanın ilk qeyri-kommunist prezidenti Zviad Qamsaxurdiyada da, bir vaxtlar Qərbdə SSRİ-nin uzaqgörən xarici işlər naziri kimi hörmət edilən Eduard Şevardnadze hakimiyyətində də, "islahatçı diktator" Mixail Sakaşvilini dövründə də, indi isə İvanişvili idarəçiliyində də təkrarlanıb. Üçüncüsü, xalqın paradoksal olaraq həm Avropa İttifaqına üzvlüyü, həm də "Gürcü Arzu-

su"nu eyni zamanda dəstəkləməsidir. Bu, Qərb liderlərini məyus edir və gürcülərin Al üzvlüyünün nə ilə nəticələncəyini yaxşı başa düşüb-düşməməsinə şübhə yaradır".

Britaniya nəşri Qərbin Gürcüstanda inqilab ssenarisini hazırladığı iddiaları haqda da yazır. Nəşrə görə, seçkilərdən sonra üç mümkün ssenari mümkündür.

"Polşa ssenarisini ən az ehtimaldır. Bir il əvvəl bu ölkədə keçirilən parlament seçkilərində mühafizəkarların və millətçilərin qeyri-liberal hökuməti Donald Tuskun rəhbərlik etdiyi müxalifətə məğlub olmuşdu. Bezi çətinliklərə

baxmayaraq, Tusk və müttəfiqləri ölkədə qarışıqlığa imkan vermədilər. Gürcüstanda belə nəticə çətin görünür. Hakim partiya öz mövqeyindən əl çəkmək fikrində deyil, o, dövlət hakimiyyətinin demək olar ki, bütün rıçaqlarını öz əlində cəmləyib və nəticələrə təsir etmək üçün bütün imkanlara malikdir.

Gürcüstanda Belarus ssenarisinin təkrarlanması ehtimalı da var. 2020-ci ildə Aleksandr Lukaşenkonun prezident seçkisində qalib gəldiyini bəyan etməsindən sonra kütləvi etirazlar başladı. Lakin Lukaşenko rejimi etirazları xüsusi çətinlik və qan tökmədən yatıra bildi.

Üçüncü variant serb ssenarisidir. Prezident Aleksandar Vuçiq və onun hakim partiyası Serbiyada keçirilən seçkilərdə müntəzəm olaraq qalib gəlir. Onları tamamilə azad və ədalətli adlandırmaq olmaz, lakin Qərb hər zaman yalnız Vuçiçi danlamaqla kifayətlənir, çünki əsas məqsəd

di Serbiya ilə işgüzar münasibətləri saxlamaqdır.

Nəhayət, qeyri-sabitlik və ya zorakılıq riski. Əgər "Gürcü Arzusu" seçkilərdə aşkar saxtakarlıqla qalib gəlsə və ya uduzacağı halda məğlubiyyətini etiraf etməkdən boyun qaçırsa, hakimiyyətə qarşı küçə etirazları mümkündür.

Müdafiə Nazirliyinin bu dəfə 42 milyonluq mənimləmədə ittiham olunan sabiq zabiti Zahid Niftəliyevin məhkəmə araşdırması davam edir.

Bakı Ağır Cinayətlər Məhkəməsində keçirilən bu dəfəki iclasda "Şlyapa Zahid" ləqəbli məşhur zabit sərbəst ifadə verib.

Zahid Niftəliyev "Ata-Bank" ASC-yə saxta məlu-

atib, amma pul söhbətindən xəbərsiz olub. "Şlyapa Zahid" sonda Fazil Məmmədovun müşaviri olmuş Mahir Rəfiyevin otağında baş tutan toplantıdan söz açıb. Məhkəməyə sədrlik edən hakim Novruz Kerimov bu yerde iclası dayandırılıb.

Prosesin davamı qapalı keçirilib.

Qeyd edək ki, Z.Niftəliyev ötən il başqa cinayət işi üzrə külli miqdarda rüşvət almaq-

Siruz Təbrizlinin evi 1 milyon 600 minə satılır

Mərhum sabiq deputat və YAP-ın yaradıcılarından biri olan Siruz Təbrizlinin evi satışa çıxarılıb. Pravda.az-a istinadla xəbər verir ki, 8 otaqlı 750 kvadratmetrik mənzil "Statistika dairəsi" yaxınlığında yerləşir.

Qiyməti 1.600.000 manatdır.

S.Təbrizli Azərbaycan siyasətçisi və jurnalisti, Milli Məclisin I çağırış (1995-1998) və II çağırış (2000-2005) üzvü, Azərbaycanın mətbuat və informasiya naziri (1997-2000), Yeni Azərbaycan Partiyasının qurucu 91 üzvündən biri idi.

Vasif Talıbovun 10 milyondan çox borcu üzə çıxdı

Naxçıvanda bütün məmulatlarının istehsalı və satışı ilə məşğul olan "Cahan Tobacco International" MMC-nin dövlətə külli miqdarda vergi borcu yaranıb.

"Qaynarinfo" xəbər verir ki, qanuni təmsilçisi Hüseynzadə Amil Cabbar oğlu olan MMC-nin İqtisadiyyat Nazirliyi yanında Dövlət Vergi Xidmətinin Öhdəliklərin İdarə Edilməsi Baş İdarəsinə 10 milyon 561 min 321 manat 79 qəpik vergi borcu var.

Qeyd edək ki, "Cahan Tobacco International" şirkətinin fəaliyyət istiqaməti bütün məhsullarının istehsalıdır. Hazırda fabrikdə "Cahan", "Visore", "Nova" və "Fine" markalı filtrli siqaretlər istehsal olunur. Bu məhsulların istehsalı üçün istifadə olunan xammal və materiallar İngiltərə, Avstriya, Belçika, Malaysiya, Hindistan, İndoneziya və digər ölkələrdən alınır.

"Cahan Tobacco International" MMC "Cahan Holding"ə daxildir. Uzun illər mediada bu holdingin Naxçıvan Ali Məclisinin keçmiş sədri Vasif Talıbova məxsus olduğu barədə məlumatlar dərc edilib.

"Şlyapa Zahid" Nəcməddin Sadıkovu məhkəməyə çağırdı

42 milyonluq mənimləmədə ittiham olunan **Zahid Niftəliyev**: "Sadıkov qəbulunda dedi ki, bizə önəmli bir iş görmək üçün şirkət lazımdır"

matlar təqdim etməklə 42 milyon 470 min 885 manat kredit götürüb. O, həmin krediti təyinatı üzrə istifadə etməməklə banka xüsusilə külli miqdarda ziyan vurmağa görə mühakimə edilir, amma ittihamları qəbul etmir. İlk baxış iclasında onun vəkili törədilən cinayətdə Müdafiə Nazirliyinin sabiq baş qərargah rəisi Nəcməddin Sadıkovu günahlandırır. Deyib ki, 24 milyonun köçürüldüyü şirkət əslində müvəkkili Niftəliyevin yox, Sadıkovundur. Vəkil bu məsələlərə aydınlıq gətirməsi üçün Nəcməddin Sadıkovu məhkəməyə çağırıb.

Bu prosesdə "Şlyapa Zahid" də vəkiliyin dediklərini təsdiq edib. İfadəsində deyib ki, Nəcməddin Sadıkovun xahişinə görə adına şirkət açılmasına razı olub. Amma şirkətin sonradan yeyinti məqsədilə istifadə edilməsindən məlumatsız olub: "Bir işlə bağlı Sadıkovun qəbuluna girmişdim. Söhbət əsna-

sında dedi ki, bəs bizə önəmli bir iş görmək üçün şirkət lazımdır. Mərhum vergilər naziri Fazil Məmmədov dövlət üçün müəyyən işlər görməli idi. Bu işləri reallaşdırmaq üçün də şirkət lazım idi. Məhz bu səbəbdən razı oldum. Fazil Məmmədov vəfat edəndən sonra bilmişəm ki, mənim üstümdən oyun oynayıblar".

Niftəliyev özü də məhkəmə zalından Nəcməddin Sadıkovu müraciət yollayıb, ondan hər şeyi

danışmasını istəyib: "Bankdan 42 milyon götürüldü. Bu qədər pulu mənə kim verə bilərdi? Oradan mənə 40 manat da çatmayıb. Demirəm ki, Nəcməddin Sadıkov, ya Fazil Məmmədov yeyib. Amma onlar bildirdilər. Nəcməddin Sadıkovdan xahiş edərim, gəlib danışsın".

"Amma sənədlərdə sizin imzalarınız var", - dövlət ittihamçısı deyib. Niftəliyev bunu təsdiq edib. Onun sözlərinə görə, bankda imzalar

da təqsirli bilinərək 8 il 6 ay azadlıqdan məhrum edilib. Yeni cinayət işinə görə o, cəzaçəkme müəssisəsindən istintaq təcridxanasına köçürüldü. Onu da əlavə edək ki, xüsusilə külli miqdarda mənimləmə cinayətində iştirakı araşdırılan digər şəxslərlə bağlı DTX-də cinayət işi ayrılıb.

Yada salaq ki, ötən həftə Nəcməddin Sadıkov uzun fasilədən sonra ictimaiyyət arasında görünüb. Belə ki, N.Sadıkov Binə Atçılıq Mərkəzinin "Mahir Muradov Kuboku" uğrunda keçirilən konkur yarışlarını izləyib.

O, Dövlət Sərhəd Xidmətinin (DSX) rəisi general-polkovnik Elçin Quliyevlə yanaşı əyləşib. Xatırladaq ki, N.Sadıkov 2 noyabr 1993-cü ildə Azərbaycan müdafiə nazirinin birinci müavini - Baş Qərargah rəisi təyin olunub, 2020-ci ilin oktyabr ayında tutduğu vəzifədən azad edilib.

□ "Yeni Müsavat"

Hüseyn Abdullayev daha 2 həftə gözləməli olacaq

Ceyhun Yusifov: "Şəxs sağlam deyilsə, özünü müdafiə edə bilmirsə, vəkillərin onu müdafiə etməsinin əhəmiyyəti olmayacaq"

Bakı Ağır Cinayətlər Məhkəməsində sabiq deputat Hüseyn Abdullayevin cinayət işi üzrə məhkəmə prosesi davam etdirilib.

Bakı Ağır Cinayətlər Məhkəməsində hakim Azər Tağıyevin sədrliyi ilə keçirilən prosesdə Hüseyn Abdullayevin iştirakı mümkün olmayıb.

Bu səbəbdən proses 2 həftəliyə təxirə salınıb. Yada salaq ki, bundan əvvəl də keçirilən bir neçə prosesə Hüseyn Abdullayev sağlamlıq durumuna görə qatılmayıb.

Sonrakı proseslərə o, saxlanıldığı Bakı İstintaq Təcridxanasından videokonfrans vasitəsilə qoşulurdu. Hüseyn Abdullayev proses boyunca başını önündəki masanın üstünə

qoymaqla diqqət cəkirdi. Məhkəmə prosesi keçirilən müddətdə təcridxanada onun yanında vəkilləri iştirak edir.

Onun vəkillərindən biri Şəhla Hümətovaya deyib ki, Hüseyn Abdullayevin durumu

ağırdır, məhkəməyə qatılmağa halı yoxdur. Məhkəmənin hazırkı iclasında qərar verilmişdi ki, Hüseyn Abdullayev Penitensiar Xidmətin Müalicə Mü-

əssisəsinə köçürülsün, onun sağlamlıq durumu ilə bağlı ray hazırlanıb, məhkəməyə təqdim olunsun.

Vəkillərin dediklərindən məlum olmuşdu ki, sabiq deputat müalicə müəssisəsinə köçürülsə də, orada cəmi 1 gün saxlanılıb və istintaq təcridxanasına qaytarılıb. Şəhla Hümətovaya deyib ki, hazırkı iclasında Hüseyn Abdullayevin mülki xəstəxanada özü seçdiyi həkim tərəfindən müayinə olunmasına dair vəsatət verilib. Vəsatət qismən təmin olunsada, faktiki icra olunmayıb.

Hüseyn Abdullayevin digər vəkili Cavad Cavadov bildirib ki, müvəkkilinin durumu ağır olduğundan təcili tədbir görülməsi üçün Avropa Məhkəməsi Qaydalarının 39-cu bəndi əsasında

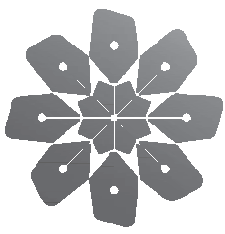
Strasburqa məktub göndərilib. Artıq Avropa Məhkəməsi ilə Azərbaycan hökuməti arasında yazışmalar başlanıb. Hökumət sorğu əsasında 189 vərəqdən ibarət sənədlər göndərilib. Vəkil Cavad Cavadov vurğulayıb ki, həmin sənədlər də Hüseyn Abdullayevin sağlamlığındakı problemləri təsdiqləyir.

"Keyfiyyətli müdafiə hüququ, ilk növbədə, şəxsin özünə bağlı hüquqdur. Əgər şəxs sağlam deyilsə, özünü müdafiə edə bilmirsə, vəkillərin onu müdafiə etməsinin əhəmiyyəti olmayacaq", - bunu isə Hüseyn Abdullayevin digər vəkili Ceyhun Yusifov deyib.

Xatırladaq ki, 2019-cu ilin oktyabr ayında Hüseyn Abdullayev 6 il müddətinə azadlıqdan məhrum edilib. Sabiq deputata hədə-qorxu ilə tələb etmə, qanunsuz sahibkarlıq, cinayət yolu ilə əldə edilmiş pul vəsaitlərini və ya digər əmlakı leqallaşdırma və digər əməllərlə bağlı ittiham verilib.

Həbs müddətinin bitməsinə az qalmış onun barəsində yenidən cinayət işi başlanılıb. İstintaqla Hüseyn Abdullayevin bilə-bilə cinayət yolu ilə əldə etdiyi əmlakın həqiqi mənbəyini gizlətmək məqsədilə özünün və ailə üzvlərinin adlarına ölkəmizdə fəaliyyət göstərən banklarda açılmış 7 bank hesabı vasitəsilə ümumilikdə 5.5 milyon manatdan artıq pul vəsaitini müxtəlif fiziki və hüquqi şəxslərin Azərbaycan Respublikası və xarici ölkələrdəki bank hesablarına köçürməklə, konvertasiya əməliyyatlarını həyata keçirməklə, habelə qanunsuz əqdlər bağlamaqla yaxın qohumunun adına Azərbaycan Respublikası ərazisində daşınmaz əmlaklara alaraq həmin məbləğdə pul vəsaitini leqallaşdırmasına əsaslı şübhələr müəyyən edilib. Məhkəmənin növbəti iclası oktyabrın 31-nə təyin olunub.

□ "Yeni Müsavat"

**Azərbaycan
Respublikasının
Medianın İnkişafı
Agentliyi**

**Dini və milli tolerantlıq, millətlərarası
münasibətlərin inkişaf etdirilməsi**

Zaman-zaman ictimaiyyət arasında qadınların geyimi ilə bağlı müzakirələr aparılır, bu müzakirələr də çox zaman mübahisələrlə bitir. Geyimi əxlaq meyarı hesab edənlər əsasən bu cür polemikaların yaranmasına səbəb olurlar. Onlar çox zaman din faktorunu önə çəkərək açıq-saçıq geyimləri tənqid edirlər, bəzən onlara əxlaqsız deyərək təhqir edirlər, bu isə əks tərəfin narazılığına səbəb olur. Bəs görəsən, geyim əxlaq norması kimi dəyərləndirilə bilərmi? Şisani geyiminə görə qınamaq doğrudurmu?

Şərqsünaslıq İnstitutunun aparıcı elmi işçisi, Azərbaycan İlahiyyat İnstitutunun dosenti, fəlsəfə üzrə fəlsəfə doktoru Elvüsal Məmmədov mövzu ilə bağlı “Yeni Müsavat”-a fikirlərini bölüşüb: “Geyiminə görə bu və ya digər qadını əxlaqsızlıqda ittiham etmək həm dini nöqteyi-nəzərə görə doğru deyildir, həm də əxlaqın qiymətləndirilməsi kimi mürəkkəb problemi kompleks deyil, tək bir parametrdə əsaslandırmaq həll etməyə cəhd göstərməkdir. Əvvəla, geyimdə Allahın qoyduğu qaydalardan kənara çıxan fərd İslam hüququnda əxlaqsız deyil, asi (Allahın qaydalarını pozan, günahkar) kimi tövsiyə edilir. Üstəlik, geyiminə görə bir qadına əxlaqsız demək, onun ismətinə şübhə altına almaq, bununla da ona iftira atmaq (qəzəf-əlmühsənət) mənəfəsinə gəlir. Qadının ismətinə şübhə altına almaq, ona böhtan atmaq isə böyük və həlakətdici günahlardan (kəbairü mubiqat) sayılır. Müsəlman hüququnda qadının geyimdə Allah tərəfindən qoyulan qaydalardan kənara çıxması əxlaq məsələsi kimi deyil, şəriət hökmlərinə münasibət məsələsi kimi öyrənilir. Odur ki, belə bir hal baş verdikdə problemi əxlaq məsələsi kimi həll etmək İslam hüquq təcrübəsi və ənənəsindən kənara çıxmaqdır”.

İlahiyyatçı deyib ki, İslam dini mövqeyində dayanaraq, geyimi üzündən qadına əx-

laqsız deyənlər hüquqi (fiqhi) status (əl-hökm əş-şəri) və əxlaqi davranış anlayışları arasında fərq qoymağı bacarmayan şəxslərdir: “O ki qaldı əxlaqi kimliyin qiymətləndirilməsinə, bu mürəkkəb problemin həlli tək parametrlə kifayətlənməyi deyil, kompleks yanaşma tələb edir. Geyim tək bir parametrdir, odur ki, birbaşa nəyinsə göstəricisi ola bilməz, fərdin həyat tərzini (davranışları, danışığı, başqalarına münasibəti...) sərf-nəzər edib bilməz. Nəzərə alaq ki, liberal-dünyəvi cəmiyyətlərdə bu gün ayıb sayılan şey sabah ayıb sayılmaya bilər, məhz bu baxımdan müəyyən geyim formasına üstünlük vermək, hər şeydən əvvəl, mövcud vəziyyətə uyğun hərəkət edən fərdin şüurlu, yaxud şüursuz seçiminə başqa bir şey deyildir, yaxud mövcud dəb, yaxud mədəni paradigmalara uyğun davranmaqdır. Fikrimizcə, təkcə geyiminə görə bir xanım haqqında əxlaqsız sözünü işlətmək onun kimliyini, şəxsiyyətini zənn altına almaqdır, cəmiyyətdə adını qara çıxarmaqdır. Üstəlik, geyimin indiki dövrdə pop-mədəniyyətin təsiri ilə şüurlu seçimdən daha çox dəb ifadə edən seçim halına gəlməsi bizi daha ehtiyatlı hərəkət etməyə vadar edir.

Geyim nə əxlaqın, nə də əxlaqsızlığın birbaşa göstəricisidir. Bir şəxsin əxlaqlı olub-olmamağını tək cə-

Din və tolerantlıq

ÜSAVAT
N 190 (8563) 18 oktyabr 2024

Geyim əxlaq norması kimi dəyərləndirilə bilərmi?

Elvüsal Məmmədov: “Geyiminə görə qadının ismətinə şübhə etmək günahdır”

yimlə əlaqələndirmək əsəbi-emosional və sadələşdirməyə əsaslanır. Dediklərimdə əxlaqsız həyat sürməyi hər kəsə məlum fərdlərin geyim-keçimi müzakirə olunmur. Söhbət tanımadığımız fərdləri geyiminə görə əxlaqsızlıqda ittiham etməkdən gedir”.

Araşdırmaçı jurnalist, dini sahə üzrə mütəxəssis Rəsul Mirhəşimli deyir ki, İslam dini əxlaqın gözəlliyinə üstünlük verən din və ya düşüncə sistemidir: “Həzrət Məhəmmədin (s) əxlaq barədə buyurduqlarını bir yerdə toplaşdır, bir kitabla birləşdirəcəkdir qədər geniş kəlamlar ortaya çıxar: “Mən gözəl əxlaqı təməmləməyə üçün göndərilmişəm. Bir müsəlmanın dəyəri əxlaqının gözəl olması ilə ölçülür. Bu

barədə Həzrət Peyğəmbər (s) ona ən sevimli olanların gözəl əxlaq sahibləri olduğunu buyurmuş, “Allah qatında ən sevimli qullar kimlərdir” sualına da “Əxlaqı ən gözəl olanlardır” cavabını verib.

Allah-Təala insanlığı inancsızlığın zülmətindən çıxarıb iman və gözəl əxlaqın işığına qovuşdurmaq üçün peyğəmbərlər və səmavi kitablar göndərmiş. Allah insanları heç zaman rəhbərsiz buraxmamış və sonuncu kitab olaraq Qurani-Kərimi və sonuncu peyğəmbər Həzrət Məhəmmədi (s) göndərmiş. İslam dininin əsas məqsədi Tövhid inancını bütün insanların könlünə həkk etməsi və onların gözəl əxlaq sahibi fərdlər olmalarıdır. Allah-Təala Qurani-Kərimdə buyurur: “Ey kitab əhli! Si-

zə kitabda (Tövratda və İncildə) gizlətdiyiniz şeylərin bir çoxunu da sizə açıqlayıb üstünü vurmayan (və ya sizdən bir çoxunu açıqlayan) Peyğəmbərimiz gəldi. Artıq Allah tərəfindən sizə bir nur və açıq-aydın bir Kitab (Quran) gəldi. Allah Öz lütfünə sığınanları onunla (Peyğəmbərlər və Quran vasitəsilə) əmin-amanlıq (sülh) yollarına yönəldər, onları Öz izn ilə zülmətdən nura çıxarar və düz yola istiqamətləndirər!” (“Maide” surəsi, ayə 15-16).

“İman baxımından möminlərin ən kamili ailəsinə şəfqət və mərhəmət göstərən, əxlaqı gözəl olandır”.

Gözəl əxlaqı qorumaq Allah-Təalanın əmridir. Eyni zamanda ictimai davranışın və insanlıq qururunun ucaltmasının

vacib cəhətidir. Bir insanın elədiyi pis hərəkətlərin ailədən başlayaraq bütün cəmiyyətə qədər zərəri vardır. Bunun üçün əxlaq zidd hərəkətləri görüb, onun yanından etinasızlıqla ötmək bu çatışmazlıqların yayılmasına şərait yaratmaq deməkdir. Gözəl əxlaq zidd davranışları nəsihət və təsirli sözlərlə düzəltməyə çalışmaq, yaxşı xarakterli olmağa təşviq etmək cəmiyyət üçün önəmli bir vəzifədir.

İnsan dünyaya tərtəmiz halda gəlir. Əgər ata-ana tərəfindən gözəl tərbiyə edilib, gözəl xasiyyətlər aşılanırsa, gözəl əxlaqlı olaraq yetişir. Düzgün tərbiyə olunmayan və ruhunu çirkin xasiyyətlər örtərsə, ondan gözəl əxlaq gözləməyə də dəyməz. Necə ki, bədənimiz xəstəliklərdən müalicə olunmağa bilməyən, ruhumuz da pis vərdislərdən müalicə olunmağa bilmir. Sevimli Peyğəmbərimizi (s) də insanlara “Əxlaqınızı gözəlləşdirin” buyurmuşdur.

Qurani-Kərimdə bəzi ayələri misal göstərməklə onların işığında qeyd etmək istədiyimiz əsas məsələ odur ki, biz bu dünyada müvəqqəti zaman içərisində yaşayırıq. Əxlaqı gözəlləşdirməklə insan Yaradanın sevimli bəndəsinə çevrilə bilər. Gəldiyimiz qaynağa geri dönəcəyimiz bir gün vardır. İnsanın insana göstərdiyi sayğı və sevgi müqəddəs Kitabımızın bizə öyrətdiklərindəndir. Bu sevginin qazanılması isə gözəl əxlaq sahib olmaqdan keçir”.

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyəsi əsasında nəşr olunur. Yazını hazırladı: Afaq MİRAYIQ

Şeyx Mirziyoyevi təriflədi QMI sədri Özbəkistanda beynəlxalq konfransda iştirak edib

Qafqaz Müsəlmanları İdarəsinin sədri Allahşükür Paşazadə Daşkənd şəhərində Özbəkistan prezidenti Şavkat Mirziyoyevin təşəbbüsü və himayəsi ilə keçirilən “İslam – sülh və xeyirxahlıq dinidir” mövzusunda beynəlxalq konfransda iştirak edib.

Beynəlxalq forumu İslam sivilizasiyasına tarixən töhfələr vermiş Özbəkistanın müasir dövrdə bu şəərəfli, ənənəvi missiyasını davam etdirmək əzminin daha bir təzahürü kimi dəyərləndirən Şeyxülislam bunları deyib: “Özbəkistanın İbn Sina, Fərabi, Biruni, Uluqbəy kimi dünya şöhrətli müfəkkirləri, İmam Buxari, Tirmizi, Maturidi kimi din alimləri, Əmir Teymur, Zahirəddin Babur kimi sərkərdələri, Əlişir Nəvai kimi qüdrətli söz ustadı və digər tanınmış şəxsiyyətləri

bəşər tarixinə əvəzolunmaz töhfələr bəxş etmiş, möhtəşəm İslam mədəni-mənəvi irsinin zənginləşməsinə, eyni zamanda Avropa intibahının təşəkkülünə rəvac veriblər. Uca Allaha şükürlər olsun ki, İslam dünyası üçün tükənməz xəzinə olan qardaş Özbəkistan müqtədir siyasi liderinin rəhbərliyi ilə öz tarixi-mənəvi missiyasını uğurla davam etdirir. Allahın verdiyi qüdrətlə özbək torpağı belə şəxsiyyətlər yetişdirməkdədir. Şavkat Mirziyoyev həzrətləri Öz-

bəkistan torpağının, özbək xalqının zaman-zaman yetişdirdiyi qüdrətli tarixi şəxsiyyətlərdəndir. İslam dininin akademik səviyyədə tədqiq və tədrisi mərkəzlərinin yaradılması, Özbəkistanın tək cəmiyyətə Mərkəzi Asyanın deyil, İslam dünyasının mənəvi mərkəzi olaraq yüksəlişi istiqamətində Şavkat Mirziyoyev həzrətlərinin misilsiz səyləri ilə Özbəkistan torpağı əsrlər boyu təşəkkül tapmış İslami ürfan mərkəzi olmaq statusunu bir daha təsdiq edir. Özbəkistanın tək cəmiyyətə Mərkəzi Asyanın deyil, İslam dünyasının mənəvi mərkəzi olaraq yüksəlişi istiqamətində Şavkat Mirziyoyev həzrətlərinin misilsiz səyləri ilə Özbək-

kistan torpağı əsrlər boyu təşəkkül tapmış İslami ürfan mərkəzi olmaq statusunu bir daha təsdiq edir. Prezident Şavkat Mirziyoyevin Özbəkistanın III İntibahının təməli olaraq yüksəlişi istiqamətində Şavkat Mirziyoyev həzrətlərinin misilsiz səyləri ilə Özbək-

təcəssüm və inkişaf etdirir”.

QMI sədri Özbəkistan Prezidentinin dinlər və millətlərarası münasibətlər üzrə müşaviri Müzəffər Kamilovla görüşüb. Səmimi şəraitdə baş tutan görüşdə qardaş ölkələrimiz arasında münasibətlərin ən yüksək

səviyyədə inkişafından, o cümlədən dini-mənəvi əlaqələrin dərinləşməsindən məmnunluq ifadə olunub. Şeyxülislam qardaş ölkəyə səfəri çərçivəsində “Özbəkistan 24” televiziya kanalına müsahibə verib, canlı yayında iştirak edib.

Dini Qurumlarla İş üzrə Dövlət Komitəsi, tabeliyyindəki Azərbaycan İlahiyyat İnstitutu və Mənəvi Dəyərlərin Təbliği Fondunun birgə təşkilatçılığı ilə “Müasir dini təhsil modelləri ənənələr və global çağırışlar kontekstində” adlı respublika elmi-praktik konfransda ölkəmizdə dini təhsil sahəsində mövcud vəziyyət müzakirə olunub.

Dini Qurumlarla İş üzrə Dövlət Komitəsinin sədri Ramin Məmmədov bildirib ki, müasir dövrdə cəmiyyət xurafatın və mifologiyaların təlqin etdiyi tezislər əsasında deyil, elmi-texniki nailiyyətlər, tədqiqatlar, araşdırmalar əsasında əldə olunmuş nəticələrlə idarə olunur. Komitə sədrinin sözlərinə görə, ilahiyyat elminin meydana gəlməsi məhz dinə elmi yanaşmanın məntiqi yekunudur.

Ramin Məmmədov qeyd edib ki, Azərbaycan dövlətinin siyasətinin əsas məqsədlərindən biri də bundan ibarətdir ki, din haqqında təsəvvürlər elmi biliklər əsasında formalaşmalıdır. Dini tədris etməyin özü də xüsusi biliklər, elmi düşüncə və pedaqoji bacarıq tələb edir. Dini təhsilin əhəmiyyətini artıran, müasir dövrümüzdə yeni dini təhsil modelləri axtarışını zər

rülməsi zamanı dinlərarası tolerantlıq və qarşılıqlı anlaşma ön planda olmalıdır. “Həyat bilgisi” fənni bu biliklərin bir hissəsi kimi dövlət tədris planına daxildir, dərslərin məzmunu və müəllimlərin hazırlığı diqqətlə izlənməlidir.

Emin Əmrullayev sinif otaqlarında dini tədrisin dövlətin müəyyən etdiyi standartlar əsasında aparılmalı olduğunu, məktəblərdə dini təhsilin tədrisində isə yalnız dövlət standartlarına uyğun proqramların həyata keçirilməsinin vacibliyini diqqətə çatdırıb. Nazir bildirib ki, dini təhsil sahəsində kadr hazırlığı da xüsusi diqqət tələb edir və bu istiqamətdə ixtisasların daha dəqiq müəyyənləşdirilməsinə ehtiyac var.

İlahiyyat İnstitutunun rektoru Aqil Şirinov bildirib ki, Azərbaycan İlahiyyat İnstitutunda və onun yanında fə

Məktəblərdə dinin tədrisi: müəllimlərə nəzarət ediləcək

Mütəxəssislər hesab edir ki, dini dərslər keçilməlidir, o şərtlə ki...

cib hesab edirəm. Bu gün dünyanın əksər ölkələrində, o cümlədən Türkiyə və Rusiyada bu fənn tədris olunur. Uzun illərdir bu sahədə müzakirələr aparılsa da, məsələ hələ də həllini tapmayıb. Biz bu prosesdə gecikirik, mütləq bu sahədə işlər görməliyik”.

Dini mövzular üzrə mütəxəssis Kənan Rövşənoğlu mövzu ilə bağlı “Yeni Müsavat”la fikirlərini bölü-

ibtidai səviyyədə şagirdə məlumat verilir. Ali və orta ixtisaslaşmış dini təhsildə isə peşəkar müəllimlər iştirak edir. Hesab edirəm ki, ixtisaslaşmış dini təhsil mərkəzlərində tədris proqramını Elm və Təhsil Nazirliyinin dünyəvi təhsilli ekspertləri müəyyən edə bilməz. Çünki dini təhsil spesifikdir, məsələn, gələcəyin din xadimi və ya dinlər üzrə tədqiqatçı yetişdirən təhsil

Tələbələrin təqaüdü niyə gecikir?

Azərbaycanda bir sıra universitetlərin tələbələri təqaüdlərin gecikməsindən şikayət ediblər. Bu ali təhsil müəssisələrindən biri də Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetidir (ADPU).

ADPU-nun bəzi birinci kurs tələbələri Modern.az-a müraciət edib. Onlar bildirir ki, dərslərin başlamasından bir aydan çox vaxt keçib, ancaq nə təqaüd kartları verilib, nə də təqaüdlər.

Mövzu ilə bağlı Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetindən bildiriblər ki, Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universiteti tələbələrə yenilənmiş tələbə kartları təqdim edəcək: “Hazırkı kartlar tələbə bileti və təqaüd kartı funksiyasını yerinə yetirir. Amma vahid tələbə kartı bundan əlavə olaraq tələbələrə müəyyən endirimlər də təklif edir. Bu kartlara təqaüd yüklənəcək, onlar tələbə bileti olaraq istifadə ediləcək və universitet ərazisinə giriş-çığışı təmin edəcək. Bunlarla yanaşı, müxtəlif işə obyektlərində tələbələr bu kartlar vasitəsilə endirimlərdən yararlanı biləcək. Azərbaycan Pedaqoji Universiteti də bu layihəyə ilk qoşulan universitetlərdəndir. Oktyabrın 15-dən bu kartların hazırlanması prosesinə start verilib. Bu, qeyd edilən halla bağlı ilk səbəbdir”.

Qeyd edilib ki, təqaüdlərin gecikməsi məsələsi birinci kurs tələbələri ilə bağlıdır: “Birinci kursa qəbul olunan tələbə sentyabr ayında 15 gün təhsil almış olur. Bu təqaüdü də məbləği az olduğu üçün adətən həmin məbləğ oktyabr ayının təqaüdü ilə birlikdə ödənilir. Yuxarı kursların təqaüdləri artırıq verilib. Yalnız birinci kurs tələbələrinin təqaüdləri ödənilməyib ki, bu da qeyd edilən məsələ ilə bağlıdır. Yeni burada təqaüdü verilməməsi, yaxud gecikdirilməsi müzakirə mövzusu deyil”.

Qeyd edək ki, bundan əvvəl Azərbaycan Dillər Universitetinin (ADU) tələbələrinin təqaüdlərinin gecikdiyi bildirilib.

ruri edən amillərdən biri də məhz bundan ibarətdir. Azərbaycan İlahiyyat İnstitutu və Bakı İlahiyyat Kollecinin yaradılması da bu məqsəddə xidmət edir.

Komitə sədri çıxışının sonunda dini təhsilin ən uğurlu modellərindən birinin də məhz multikulturalizmin, tolerantlıq ənənələrinin həyat tərzinə çevrildiyi Azərbaycanda yaradıla biləcəyinə əminliyini ifadə edib.

Açılış mərasimində iştirak edən **elm və təhsil naziri Emin Əmrullayev** konfransın vacibliyindən bəhs edərək sözügedən mövzu ilə bağlı ixtisaslaşmış mütəxəssislərin rəy və təkliflərinin böyük əhəmiyyət daşıdığını, onların tövsiyələrinin gələcəkdə dini təhsil sisteminin təkmilləşdirilməsində həlledici rol oynaya biləcəyini qeyd edib. Nazirin sözlərinə görə, müxtəlif dinlərin əsaslarına dair biliklərin ötür

alyyəti göstərən Bakı İlahiyyat Kollecinə din tədrisi din haqqında və dindən öyrənmə modellərinə uyğun şəkildə aparılır. Rektorun sözlərinə görə, dini biliklər doğru mənbələrə əsaslanaraq şərh olunmalı, həmçinin müasir dövrün reallıqları da nəzərə alınaraq cəmiyyətə çatdırılmalıdır. Dini təhsilin düzgün aşılması dinin özünü təhriflərdən qoruyur, milli-mənəvi vəhdətin təmin edilməsinə töhfə verib, cəmiyyəti radikal dini tendensiyalardan sığortalayır.

Deputat, ilahiyyat üzrə fəlsəfə doktoru Ceyhun Məmmədov hesab edir ki, məktəblərdə şagirdlərə dinin əsasları, dəyərləri, məzhəblər və təriqətlər haqqında məlumat verilməlidir: “Gənclərin radikallığa yuvarlanmasının səbəblərindən biri də onların din haqqında aydın və ətraflı məlumata malik olmamalarıdır. Bu fənnin orta məktəblərdə tədrisini va-

şüb: “Burdan iki istiqamət ortaya çıxır. Birincisi, orta məktəblərdə dini biliklərin verilməsi ilə bağlıdır. Hazırda Azərbaycanda orta məktəblərdə din tədris olunmur, “Həyat bilgisi” dərslində ibtidai dini məlumatlar verilir. Buna dini təhsil demək olmaz, bu, sadəcə, ibtidai bilgilərdir. Yeni dinlər, peyğəmbərlər və dinlərin atributları haqqında. Bu tədrisi orta məktəblərdə müəllimlər həyata keçirir. Bildiyim qədər burada dini təhsilli müəllimlər iştirak etmir. Amma ikinci istiqamət dini təhsildir ki, İlahiyyat İnstitutu və İlahiyyat Kollecinə dərslər ixtisaslaşmış ilahiyyatçı və dinşünas müəllimlər tərəfindən həyata keçirilir. Hər iki istiqamətdə dərslər proqramlarını Təhsil Nazirliyi təsdiqləyir. Amma hesab edirəm ki, orta məktəblərdə “Həyat bilgisi” dərslində dini biliklər öyrədilmir. Sadəcə, ümumi

müəssisəsində dərslər proqramını bu sahə üzrə ixtisaslaşmış kadrlar, ilahiyyatçı alimlər tərtib etməlidir. Dövlət orqanı yalnız dini təhsil müəssisəsində keçiləcək dünyəvi dərslər blokunu tərtib edə və bu dərsləri tələb edə bilər. Azərbaycanda çox dərin olmasa da, hər halda, dini tədris təcrübəsinin yaşı 30 ildən çoxdur. Bildiyim qədər hazırda müəyyən ölkələrin təcrübələri də öyrənilir. Əgər söhbət Azərbaycana xas olan, “multikultural dəyərlərin təbliği olduğu” təhsildən gedirsə, bu bir yenilikdir və bunu tez bir zamanda ortaya çıxarmaq mümkün deyil, bu sistemin formalaşması zaman alaçaq. O ki qaldı orta məktəblərdə dini biliklərin verilməsinə, düşünürəm ki, Dini Komitə ilə Elm və Təhsil Nazirliyi bu sahədə birgə əməkdaşlıq etməklə orta məktəbdə şagirdlərə dini inanclar haqqın-

da yetərli, (yəni nə səthi, nə də dərin) orta təhsilin xarakterinə uyğun səviyyədə biliyin verilməsi üçün işlər görə bilər. Hər bir məktəbə ilahiyyat təhsilli müəllim gətirməyə gerek yoxdur, bunun əvəzinə orta məktəbdə “Həyat bilgisi” dərslərində müəllimlər üçün İlahiyyat İnstitutu seminarları təşkil edə, bu müəllimləri hazırlaya

bilər. İnanc zəruri mənəvi tələbatdır, orta məktəbdə din və inanclar haqqında lazımi məlumatı ala bilməyən şagird daha sonra onu gizli şəkildə, qeyri-leqal mərkəzlərdən zərərli formada əldə edəcək. Halbuki bu daha sonra fəsadlar törədir”.

□ **Afaq MİRƏYİQ,**
“Yeni Müsavat”

Sərnişindəşimada “Brutto müqavilə” nədir?

Molum olduğu kimi, 2024-2026-cı illərdə Bakıda sərnişindəşimada “Brutto müqavilə” modelinə keçidin təmin edilməsi planlaşdırılır. “Brutto müqavilə”si ictimai nəqliyyatda sərnişindəşiminin keyfiyyətini artırmaq məqsədi daşıyır. Onun tətbiqi zamanı sərnişinlərlə daşıyıcı şirkətlər arasında bir qurum yaradılır. Gediş haqqından toplanan pullara nəzarət edən bu qurum daşıyıcı şirkətlərə hər kilometrə görə pul ödəyir.

Sadə dilə desək, AYNA daşıyıcılarına hər ay fiks bir məbləğ ödəyəcək, gediş haqqından əldə edilən gəlir isə birbaşa dövlət büdcəsinə gedəcək. Artıq daşıyıcılar sərnişinlər üzərində rəqabət aparmayacaq. Daşıyıcının bir-cə vəzifəsi qalacaq - müəyyən olunan marşrut üzrə insanları A nöqtəsindən B nöqtəsinə çatdırmaq. Daşınan sərnişinlərin sayından asılı olmayaraq, o, stabil gəlir əldə edəcək. Bu halda, nəqliyyat agentliyiNİN həmçinin aylıq və illik tarifləri tətbiq etmək mümkün olacaq.

Qeyd edək ki, Avropada avtobuslar “Brutto müqavilə” ilə işləyir. Daşıyıcı kilometr hesabı dövlətdən pulunu alır və o, axşam saat 12-yə qədər də xidmət göstərməyə həvəsli olur.

Məsələyə münasibət bildiren **nəqliyyat məsələləri üzrə ekspert Elməddin Muradlı** Bakupost.az-a deyib ki, bəzi Avropa ölkələri artıq bu yeniliyə keçərək “Brutto müqavilə”nin tətbiqindən faydalı nəticələr əldə ediblər:

Sərnişindəşimada “Brutto müqavilə”sinin tətbiqi müsbət addımdır. Bu layihənin əsas məqsədi daşıyıcıları stimullaşdıraraq dəstək göstərməkdir. Daşıyıcı şirkət avtobus alır, qaraj quraraq sürücülər tapır. Bundan sonra müvafiq qurumla “Brutto müqavilə”si imzalayaraq hər kilometrə görə pul qarşılığında sərnişindəşimada xidməti göstərir. Bu zaman daşıyıcı şirkətlər daha yaxşı işləməyə cəhd edirlər. Onlar pullarını alıb keyfiyyətli xidmət göstərirlər. Bu müqavilə daşıyıcı şirkətlərin üzərinə keyfiyyətli sərnişindəşimada ilə bağlı öhdəlik qoyur”.

Ekspertin sözlərinə görə, bəzi daşıyıcılar hələ də kart sistemində keçməyiblər: “Bu da yeniliyin tətbiqinə müəyyən çətinliklər yaradır. Amma “Brutto müqavilə”nin sərnişindəşimada tətbiqindən sonra daşıyıcı şirkətlər də buna maraq göstərəcəklər. Bu zaman sərnişindəşimada xidmət keyfiyyəti daha da artacaq”.

Son günlər Azərbaycanda tiktokerlərin paylaşımaları yənidən müzakirə mövzusunda çevrilib. Sosial şəbəkələrdə cəmiyyətə qarşı hörmətsizlik, mənəvi dəyərlərə uyğun olmayan qeyri-etik paylaşımalar və çağırışlar edən şəxslərlə bağlı polis tərəfindən profilaktik tədbirlər davam etdirilir.

DİN-in yaydığı məlumatlarda onların saxlanılma səbəbləri kimi canlı yayımlarda qeyri-etik hərəkətlər etmələri, söyüş söymələri və təhqiramiz ifadələr işlətmələri göstərilir. Bu əməllərə görə 10-20-30 sutka həbs cəzası alan tiktokerlər də var.

Bu yaxınlarda “Renka” kimi tanınan tiktoker Rəna Cəfərova da cəzalandırılıb. O, sosial şəbəkələrdə yaydığı videoda qeyri-etik paylaşımına görə polisə dəvət olunub. Buna səbəb onun canlı yayım zamanı azyaşlı övladını alçaltması olub. Belə ki, o, “Neynirəm oğulu? Mənə oğul lazımdır?”, - deyər fikirlər səsləndirib. Onun bu sözləri izləyicilər tərəfindən xoş qarşılanma-

yıb. R.Cəfərova barəsində İnzibati Xətalər Məcəlləsinin 388-1.1.1-ci (informasiya ehtiyatında “Informasiya, informasiyalaşdırma və informasiyanın mühafizəsi haqqında” Qanunla yayılması qadağan edilən informasiyanın yerləşdirilməsinə yol verilməsinə) maddəsi ilə protokol tərtib olunub. Nərimanov Rayon Məhkəməsinin qərarı ilə o, həmin maddə əsasında 700 manat məbləğində cərimələnib.

Bu sosial şəbəkələrdə tez-tez azyaşlıların canlı yayımlara çıxdığının, qeyri-etik fikirlər səsləndirdiyinin, yaşlarına uyğun mövzularda valideynləri ilə söhbət etdiyinə şahidi də olu-

Söyüşcül tiktokerlər yenə “meydanda”

Ekspert: “Sosial şəbəkə istifadəçilərinə elə gəlir ki, virtual aləmdə mülki nəzarətdən uzaqdadırlar”

ruq. Məsələn, 1988-ci il təvəllüdlü, Ağcabədi rayonunun Hüsülü kənd sakini “Adem.Mirzəyev” profili ilə tanınan tiktoker Sadiq Mirzəyev buna görə bu ilin aprel ayında 30 sutkalıq həbs edildi. O, TikTok sosial şəbəkəsində 9 yaşlı övladı Adəm Mirzəyevlə canlı yayımlara çıxırdı.

Adəm Mirzəyevin atası ilə birgə canlı yayımlar açması, nalayiq ifadələr işləməsi, gələcək tərbiyəsinə neqativ təsir edə biləcək mövzularla bağlı müzakirələr aparması cəmiyyətdə birmənalı qarşılanmırdı.

Polisin keçirdiyi tədbirlərlə qeyri-etik paylaşımalar edən 1992-ci il təvəllüdlü Rauf İsmayilov da saxlanılıb. Məhkəmənin qərarı ilə R.İsmayilov inzibati qaydada 30 gün müddətinə həbs edilib. Bu cür tiktokerlərlə bağlı zaman-zaman tədbirlər görülsə də, yenə də bu cür hallar təkrarlanır. Bəs bunun səbəbləri nədir?

Mövzu ilə bağlı “Yeni Müsavat”a danışan sosioloq Üzeyir Şəfiyev deyir ki, hüquq-mühafizə orqanlarının gördüyü tədbirlərin faydası var: “TikTok kimi sosial şəbəkələrin bu şəkildə həyatımıza nüfuz etməsi yeni baş verir. Artıq bu neqənci tiktokerdir ki, hüquq-mühafizə orqanları ya saxlayır, ya da cərimə edir. Biz rəqəmsal cəmiyyətdə yaşayırıq və sosial şəbəkə reallığını qəbul etməliyik. Sosial şəbəkə platformalarının proqmatik

tərəfləri də çoxdur. Bundan kifayət qədər faydalanan və onun üzərindən iş quran insanlar var. Sosial şəbəkə reallığını biz qəbul etməliyik. Hərçənd bəzi ölkələrdə sosial şəbəkələrlə bağlı qadağalar var. Baxmayaraq ki, TikTok Çində yaradılıb bu ölkədə həmin sosial şəbəkənin istifadəsi qadağandır, ancaq onun analoqundan istifadə olunur. Analoqundan istifadə zamanı da limit qoyulur. Çünki müəyyən olunub ki, TikTok və digər sosial şəbəkələrdən istifadə etmək qabiliyyətli insanların enerjisi tükəndirir və bu da məhsuldarlığa öz təsirini göstərir. Uşaqlarda isə analitik qabiliyyəti zəiflədiyinə görə azyaşlılara 45 dəqiqədən artıq istifadəyə icazə verilmir. Analoji addımlar digər ölkələrdə də özünü göstərir. Məsələn, Avropa ittifaqına daxil olan ölkələrdə sosial şəbəkə platformalarından istifadə dövlət işində çalışanlara qadağan olunub. Qardaş Türkiyədə sosial şəbəkələrin fəaliyyətini tənzimləyən qanun qəbul olunub. Orada yaşlar üzrə konkret limitlər var. 2017-ci ildə Almaniya sosial şəbəkə platforması operatorları arasında müqavilə bağlandı. Həmin müqaviləyə əsasən Almaniya hökuməti həmin operatorlarla belə bir razılıq əldə etdi ki, sosial şəbəkələrdə saxta adlarla daxil olub, insanları aşağılayan, dezolar yayan şəxslərin kimlikləri müəy-

yənlişib hökumətə təqdim edilsin.

Azərbaycanda operatorlarla analoji müqavilə bağlana bilər. Sosial şəbəkə platforma istifadəçiləri ilə sosial iş aparmaq lazımdır. Sosial şəbəkə istifadəçilərinə elə gəlir ki, virtual aləmdə mülki nəzarətdən uzaqdadırlar. Onlar bilməlidirlər ki, istənilən hüquqazidd davranışların, zərərli informasiyaların paylaşımı real həyatdakı məsuliyyəti yaradır.

“Media haqqında” Qanunun 10 və 14-cü maddəsində sosial şəbəkələrlə bağlı istiqamət var. Dövlət başçısı uşaqların zərərli informasiyadan qorunması ilə bağlı qanun da imzalayıb. Onun icra mexanizmi gücləndirilməlidir. Azərbaycanda sosial şəbəkələrin fəaliyyətini tənzimləyən bir qanun olsa, daha yaxşı olar. Həmin qanunda biz olmaqları görə bilirik. Belə qanuna ayrı bir ehtiyac var.

Cinayətkar hər yerdə, istər real, istərsə də virtual həyatda cinayətkardır. Adi həyatda da sağlam pul qazanan, yaxud oğurluq edən insanlar var. Virtual arena da da belədir. Biz tiktokerlərin əxlaq və hüquqazidd əməllərlə pul qazanmasına şans tanıya bilmərik. Cəmiyyət adekvat yanaşmanı tanıyır”.

Psixoloq Günel İsmayil deyir ki, tiktokerlərin bütünlüklə cəmiyyətimizi təmsil etdiyini düşünmək çox yanlış və xətalı dü-

şüncədir. Cəmiyyət təkcə onlardan ibarət deyil: “Bir neçə şəxsə görə ümumi ölkə adına mənalandırmaq kökündən doğru deyil. Hazırda bu platformanın ölkəmizdə yaxşı mərhələsi deyil. Bu ondan irəli gəlir ki, TikTokda rahat şəkildə pul əldə etmə üsulu daha çoxdur. Və bir fərd olaraq formalaşmayan insanlar bu sosial şəbəkələrdə pul qazanmaq üçün hər şeyi etməyə hazırdırlar. Onlar həyatda qalmaq üçün ən iyrənc davranışlara belə özlərini məruz qoyurlar.

Burada mövzudan kənara çıxaraq deyim ki, biz hər zaman döymənin, qorxunun, uşağın sərhədlərini işğal edərək onu tərbiyə etməyin yanlış olduğunu vurğulayırıq. Halbuki böyüklər deyir ki, əşi bizi də uşaq olanda döyüblər, söyüblər və s. Beləliklə, zorakılıq normala olaraq qəbul edirlər. İndi gördüyümüz tiktokerlər o cür valideynlərin övladlarıdır. Onlar bəlli bir yaşa çatıblar və tez, rahat maddiyyat əldə etməklə görmədikləri sevgi, qayğı, dirlənmə hisslərini kompensasiya etmək istəyirlər. Bir fərd olaraq formalaşmayan insanlar belə platformalarda özlərini bu cür aparacaqlar. Onlar bir insan olaraq cəmiyyətdə insan olaraq öz missiyalarını yerinə yetirməkdə acizdirlər. Bu məsələ zamanla hər bir dövlət qurumunun üzərinə düşən məsuliyyətlə tənzimlənəcək. Bununla bağlı müəyyən bir əmək sərf etmək lazımdır. Nə qədər çox təhsil, inkişaf, kitab maraqları olarsa, bir o qədər cəmiyyətimiz də gözəlləşəcək, belə tiktokerlərin sayı da minimuma enəcək. Zamanla belə məsələlər öz aktuallığını itirəcək. Çünki paralel olaraq başqa inkişaf edən tərəflər də var. Bəzən media reyting xətrinə bu cür insanlarla bağlı xəbərlər paylaşır. Çünki insan beyni neqativ açıqdır, daha tez reaksiya verir. Hər bir insan dəyişimə başqasından deyil, özündən başlamalıdır. İnanıram ki, cəmiyyəti gözəlləşdirən və dəyişimə açıq olan belə insanların sayı artacaq”.

□ **Sahənə RƏHİMLİ,**
Musavat.com

Bu həftənin əvvəlində Avropa İttifaqının enerji nazirləri qarşından gələn qış aylarında mümkün təbii qaz çatışmazlığını müzakirə ediblər. “Bloomberg”in məlumatına görə, əsas mövzulardan biri Rusiya qazının Ukrayna ərazisindən tranziti ilə bağlı müharibədən əvvəl imzalanmış sazişin müddəti başa çatdıqdan sonrakı vəziyyət olub.

Ukraynada müharibənin 3-cü ili olsa da, bir sıra Aİ ölkələri hələ də Rusiyadan qaz alır. Onların bir qismi qazı Ukrayna üzərindən, bir qismi isə Türkiyə üzərindən alırlar. Ukrayna “Qazprom”la 2024-cü il dekabrın 31-də başa çatan müqavilənin uzadılmayacağı barədə xəbərdarlıq edib. Ukrayna ərazisindən 13-14 milyard kubmetr qazın tranzitini dayandırdıqdan sonra yaranan biləcək mümkün enerji böhranının qarşısını almaq üçün Aİ alternativ təklif edir – Azərbaycan üzərindən tədarük, lakin hələlik Azərbaycanın Rusiyanı tam olaraq necə əvəz edə biləcəyi böllü deyil.

“Bloomberg”in məlumatına görə, Aİ indi alternativ tranzit marşrutları axtarır, lakin dekabrın 31-dən əvvəl yeni saziş bağlamağa vaxt tapmayacaq.

Bir alternativ Azərbaycanın iştirakını nəzərdə tutur, lakin yekun qərar yalnız dekabrın sonu və ya 2025-ci ilin əvvəlində verilə bilər. Digər Aİ ölkələrindən daha çox Rusiya qazından asılı olan Slovakiya və Avstriya Rusiyalı Azərbaycanla əvəzləyərək əvvəlki marşrutu saxlamağa çalışır. Lakin bu qazı kimin və necə satacağı böllü deyil. Çox güman ki, əsas rol “Qazprom” əvəzinə Avropanı yanacaq təmin edəcək və ya Rusiya qazının birbaşa, vasitəçisiz tranzitini təmin edəcək SOCAR-ın üzərinə düşəcək.

Ukrayna tərəfi bildirir ki, Azərbaycan qazının ölkə ərazisindən nəqli ilə bağlı müzakirələr adi danışıqlar səviyyəsindədir və ortaya konkret təklif qoyulmayıb.

Lüksemburqda keçirilən nazirlərin konfransında **Aİ-nin enerji məsələləri üzrə komissarı Kadri Simson** bildirib ki, Rusiya qazının Ukrayna vasitəsilə Avropa İttifaqına tədarükü ilə bağlı müqavilənin müddəti başa çatdıqdan sonra azalacaq qaz həcmələri kompensasiya edilə bilər: **“14 milyard kubmetr Rusiya qazını əvəz etmək imkanları var”**.

Simson əlavə edib ki, Aİ-nin Rusiya qazından istifadəsinə “heç bir əsası” yoxdur. O, həmçinin bildirib ki, bəzi ölkələr Rusiyadan qaz tədarükü üçün yeni müqavilələr bağlayıb: **“Avropa İttifaqı Rusiya qazı olmadan yaşaya bilər... Mən açıq şəkildə bildirmək istəyi-**

SOCAR Avropanın neçə faizini donmaqdan xilas edə bilər?

Avropa İttifaqının enerji nazirləri qarşından gələn qış aylarında mümkün variantları müzakirə edirlər - Azərbaycan üzərindən tədarük, amma...

rəm ki, bu (müqavilələrin bağlanması - red.) zərurət deyil, siyasi seçim və eyni zamanda riskdir”.

Aİ komissarı qeyd edib ki, Aİ ölkələri Rusiya qazının Ukrayna ərazisindən tranzitini dayandırmaya hazırlaşır. O, Avropa İttifaqının bu fonda qaz qıtlığını gözləməyəcəyinə də aydınlıq gətirib. Onun sözlərinə görə, Avropa İttifaqında qaz ehtiyatları 95 faiz səviyyəsindədir ki, bu da qıtlığın qarşısını alacaq.

Nazirlər Lüksemburqda görüşərkən Fransa və Avstriya və Çexiya daxil olmaqla, doqquz başqa ölkə Avropa Komissiyasını Rusiya mayeləşdirilmiş təbii qazı tədarükçülərindən yük Aİ limanlarında boşaldarkən idxal həcmələri və mənbə ölkəni aydın şəkildə göstərməyi tələb etməyə çağıran sənəd yayıblar.

Sənəddə deyilir ki, AB limanlarında Rusiya LNG-ni boşaltmaq üçün çənlər rezerv etmiş bəzi qaz tədarükçüləri “hazırda özlərini düzgün təqdim etmirlər”. Fransanın energetika naziri Agnes Pannier-Runacher deyib ki, “bu cür asılılığı aradan qaldırmaq” üçün LNG axını ilə bağlı ən yüksək şəffaflıq lazımdır.

Maraqlıdır ki, bu il Rusiyadan artan maye qazın əsas alıcıları elə çağırışa imza atan ölkələrdir. İlin birinci yarısında Rusiyanın Avropaya artan LNG idxalının 87 faizi Fransa, İspaniya və Belçikanın payına düşüb, Fransa-ya idxal 2 dəfədən çox artıb,

Belçikaya isə 16 faiz azalıb.

Fransanın Le Figaro qəzeti yazır ki, yanacaq alışı dayandırmaq barədə yüksək vədlərə baxmayaraq, Aİ həтта Rusiyadan LNG idxalını artırır: **“Avropa İttifaqı ölkələri qarşılıqlı iddialı məqsəd qoyublar: 2027-ci ilə qədər Rusiya qazının idxalını kəskin şəkildə azaltmaq. Bununla belə, 2024-cü ildə Rusiya LNG-nin Avropa idxalı artacaq (2024-cü ilin birinci yarısında +7 faiz). Bu, əsasən ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə alışı təxminən 2,5 dəfə artacaq Fransa sayəsində baş verəcək.**

Fransa yüksək səsle Ukraynanı dəstəklədiyini bəyan edir, lakin Parisin alışı Kremlinə ildə beş milyard avro gəlir gətirir”.

“Bloomberg” yazır ki, Azərbaycandan Rusiyaya, oradan Ukrayna üzərindən Avropaya uzanan boru kəmərinin fəaliyyətinin səmərəli olması üçün minimum 10-11 milyard kubmetr qaz nəql olunmalıdır. Azərbaycan hazırda bu həcmi təmin etmək gücü yoxdur, hasilat səviyyəsi imkan vermir. Bu şəraitdə Azərbaycanın öz daxili tələbatını ödəmək üçün Rusiyadan qazı alaraq, öz qazını Avropaya nəql etməsi variantı ortaya çıxır ki, hazırkı infrastrukturla bu, mümkün deyil: Azərbaycan Rusiyaya yeganə qaz nəqli xətti Mozdok-Qazımməmməd kəməridir. Onun illik ötürmə gücü maksimum 10 milyard kubmetr qiymət-

ləndirilir. Bir boru kəməri isə eyni vaxtda yalnız bir istiqamətdə nəql həyata keçirə bilər. Bu isə o deməkdir ki, həтта Azərbaycan, Rusiya, Ukrayna Avropa razılığı gəlsə belə, Azərbaycandan Rusiya üzərindən zəruri həcmi Ukraynaya nəql etmək mümkün olmayacaq. Belə olan şəraitdə yenə diqqət yönəlir Türkiyə üzərindən nəqlə. Yəni Azərbaycan daxili istehlakı üçün qazı Mozdok-Qazımməmməd kəməri ilə Rusiyadan alıb, həmin həcmdə öz qazını Cənub Qaz Dəhlizi ilə Türkiyəyə, oradansa Transbalkan kəməri ilə Avropaya nəql edə bilər.

Hazırda Azərbaycan CDQ ilə Avropaya ildə 12 milyard kubmetr civarında qaz nəql edir. Cari il sentyabrın 1-dən SOCAR tərəfindən Xorvatiyaya qaz təchizatına başlanılıb. Beləliklə, Xorvatiya Türkiyə, Gürcüstan, İtaliya, Yunanıstan, Bolqarıstan, Rumıniya, Macarıstan, Serbiya və Sloveniya ilə birlikdə Azərbaycan qazını alan onuncu ölkə olub. Bu ölkələrdən 8-i Avropa ölkəsidir.

Azərbaycandan Avropaya qaz nəqlini artırmaq üçün Cənub Qaz Dəhlizinin genişləndirilməsi həyata keçirilməlidir. Bu isə kifayət qədər bahalı bir prosesdir. Onun maliyyələşdirilməsini təmin etmək üçün qazın Avropadakı alıcıları ilə uzunmüddətli müqavilələrin bağlanması vacibdir, əks halda, maliyyə ayıracıq beynəlxalq maliyyə-kredit qu-

rumları layihəni yüksək riskli kimi qəbul edərək ya maliyyələşmədən imtina edə, ya da yüksək faizlər tələb edə bilərlər. Hər iki halda genişləndirmə baş tutmayacaq. Lakin Avropa İttifaqı enerji keçidi prinsiplərini əsas götürməklə Avropa maliyyə qurumlarına qalıq yanacaqlarla bağlı layihələrə vəsait ayırmağı qadağan edib. Eyni zamanda qaz alışıların uzunmüddətli müqavilələrlə həyata keçirilməsinin qarşısını almaq üçün bir sıra sənədlər qəbul olunub. Bundan əlavə, Aİ 2040-cı ildən etibarən qalıq yanacaqlardan tam imtinanı planlaşdırır. Belə bir şəraitdə Azərbaycanın CDQ-nin genişləndirilməsi layihəsini tam maliyyələşdirməsi də mümkün deyil. Bu faktı **Prezident İlham Əliyev** iyul ayında 2-ci Şuşa Qlobal Media Forumunun açılış mərasimindəki çıxışında açıq şəkildə dilə gətirib: **“Avropa Yenidənqurma və İnkişaf Bankı deməkdir ki, bu sahəyə maliyyə ayırmır. Cənub Qaz Dəhlizi - bu, 3500 kilometr uzunluğunda olan inteqrasiya edilmiş boru kəməridir, tam həcmdə, 100 faiz həcmə işləyir. Bu gün Avropa ölkələrinin əlavə qaza böyük ehtiyacı var. Biz Sloveniyadan olan bir şirkətlə saziş imzaladıq və bu da Azərbaycanın doqquzuncu tərəfdaşdır ki, bizim qazın istehlakçısı olacaqdır. Ancaq Avropanın maliyyə institutları bunu maliyyələşdirmir. Onlar istəyirlər ki, biz Cənub Qaz Dəhlizini 16 milyard kubmetrdən 32 milyard kubmetrə qədər genişləndirək. Söhbət TANAP-dan gedir və TAP-ı 10 milyarddan 20 milyard kubmetrə çatdıraraq. Biz oraya milyardlarla pul yatırmalıyıq”.**

Dövlət başçısı onu da əlavə edib ki, Azərbaycan Cənub Qaz Dəhlizinə yatırıdığımız sərmayənin hələ də tam mənfəətini götürməyib: **“Bizim neft-qaz sahəsindən əldə etdiyimiz gəlir hə-**

lə də bu borcun ödənilməsinə yönəlib. Onlar gözləyirlər ki, biz oraya milyardlarla vəsait yatırıq və eyni zamanda deyirlər ki, 10 ildən sonra Avropa İttifaqının qaza ehtiyacı yoxdur. Yəni biz ağılsız ki, onların ehtiyacı olmadığı qaza 10 milyardlarla vəsait qoyaq? Yəni sonra da deyək ki, bizim qazımız haradadır. Yəni mənim mesajım o oldu ki, gələn, bu oyuna son qoyaq, faydalı qazıntı yanacağı olmadan yaşamaq mümkün deyil”.

Onu da qeyd edək ki, Aİ-nin bu mövqedə nə qədər çox qala biləcəyi ciddi sual altındadır. Belə ki, birlik ərazisində sənayedə durğunluğun tənəzzülə keçməməsi üçün istehsalın artırılması qaçılmazdır. Bu isə qaza tələbatı artıran başlıca faktordur. Qaz ixrac edən Ölkələr Forumunun (GECF) hesabatına əsasən artıq bu ilin sentyabrından bu proses başlanıb. Ötən ay Avropa İttifaqı (Aİ) ölkələri qaz istehlakını illik ifadədə 3,3 faiz artıraraq 19 milyard kubmetrə çatdırıb.

O cümlədən sentyabrda Almaniyada qaza tələbat 12 faiz artaraq 4 milyard kubmetrə, İtaliyada 1,3 faiz artaraq 4,2 milyard kubmetrə, Fransada 4 faiz artaraq 1,5 milyard kubmetrə çatıb. İspaniyada isə 14 faiz azalaraq 2 milyard kubmetrə düşüb. Böyük Britaniya qaz istehlakını 7,3 faiz artıraraq 3,2 milyard kubmetrə çatdırıb.

Sentyabrda Aİ-yə boru kəməri qazının idxalı 10,8 milyard kubmetr təşkil edib ki, bu da 2024-cü ilin avqust ayı ilə müqayisədə 17 faiz az olsa da, ötən ilin sentyabr ayının səviyyəsindən isə 2 faiz çoxdur. Ümumilikdə, 2024-cü ilin yanvar-sentyabr aylarında Aİ-yə boru kəməri tədarükü 4 faiz artaraq 117 milyard kubmetrə çatıb. Bu artım Rusiyadan tədarükün 3 milyard kubmetr, Norveçdən 3,1 milyard kubmetr artması ilə əlaqədardır.

MUSAVAT

Son səhifə

N 190 (8563) 18 oktyabr 2024

Şirniyyat düşkünlərinə bəd xəbər - risk çoxdur

Alimlər araşdırmalar zamanı sübut ediblər ki, həddindən artıq şirniyyat istehlakı depressiyaya səbəb ola bilər. İngiltərədə aparılan yeni bir araşdırma şirniyyat düşkünlüyü olanların psixi sağlamlığının təhlükə altında olduğunu üzə çıxarıb.

"Journal of Translational Medicine" jurnalında nəşr olunan araşdırmada İngiltərə Biobankından alınan 180 min adamın sağlamlıq və qidalanma məlumatları araşdırılıb. Tədqiqat qrupu süni intellektdən istifadə edərək iştirakçıları üç əsas qrupa ayırıb: daha çox meyvə və tərəvəz yeyənlər, hər cür qidadan istifadə edənlər və daha çox şəkərli qidalara üz tutanlar. İştirakçıların qan nümunələri üzərində aparılan analizlərdə 2923 zülm və 168 metabolitin orqanizmə təsiri araşdırılıb. Nəticələrə görə, şəkərli qidalardan istifadə edənlərdə depressiya riski sağlam qidalananlara nisbətən 31 faiz yüksək olub.

Bu qrupda diabet və ürək xəstəliyi riski də əhəmiyyətli dərəcədə yüksək olub. Bütün növ qidaları istehlak edən iştirakçıların sağlamlıq riskləri isə orta səviyyədə olub. Araşdırma xüsusilə işlənmiş şəkərin psixi sağlamlığa mənfi təsirlərinin olduğunu göstərib.

Krım da dəhşət: şirlər parkın əməkdaşını parçaladılar

Krım da "Tayqan" şirlər parkında işləyən Leokadiya Perevalova içərisində üç şirin olduğu qəfəsi təmizləyərkən yırtıcıların hücumu nəticəsində həyatını itirib. O, təmizlik zamanı qəfəsin iki otağını ayıran qapını bağlamağı unudub. Qeyd olunur ki, şirlər qadına hücum edərək onu ölümcül yaralayılırlar. Park direktoru Oleq Zubkov hesab edir ki, işçinin ölümünə insan amili səbəb olub. "Görürük ki, volyeri təmizləyərkən qapı bağlanmayıb. Məncə, bu hadisədə in-

san amili və unutkanlıq rol oynayıb. Bir növ səhvə yol verilib", - deyə direktor parkın Telegram kanalında yayımlanan videomüraciətində bildirib. Onun sözlərinə görə, hadisə yerinə gələn əməkdaşlar qadına heç bir köməklik göstərə bilməyiblər.

Dünyaca məşhur moda evi skafandr təqdim edib

İtalyan "Prada" moda evi və "Axiom Space" özəl kosmik şirkəti NASA-nın insanlı Ay missiyası üçün birgə işlənilib hazırlanmış skafandr təqdim ediblər. Bu barədə "RIA Novosti" məlumat yayıb. "Axiom Space" bir il əvvəl NASA-nın "Artemis 3" missiyası üçün skafandrların yaradılması barədə məlumat verərkən, "Prada" ilə əməkdaşlığını da elan etmişdi. Missiyaya 2026-cı ilin sentyabrında start veriləcəyi gözlənilir və 1972-ci ildən bəri bu, Yerə peykəyə ilk insanlı uçuş olacaq.

Bakıda vətəndaş Türkiyənin məşhur onlayn alış-veriş şirkəti olan "Trendyol"-dan şikayətçidir. Bu barədə o, sosial şəbəkədə məlumat verib. İddialara görə, onun sifarişləri yanlış gəlib. "Ötən ayın 20-də "Trendyol" vasitəsilə noutbuk sifariş vermişdim. Oktyabrın 4-də isə əvəzinə milçək dərmanı göndərilib. Həm karqo şirkəti, həm də "Trendyol"-a dəfələrlə müraciət olunub, lakin təzminat ödənilmir".

Bunları bilirsinizmi?

- * Tarixdə ilk odekolon faun xəstəliyinə qarşı profilaktik vasitə kimi istifadə edilib.
- * Las-Veqas kazinolarında saat olmur.
- * Qarışqa digər canlılarla müqayisədə ən böyük beyinə malikdir. Təbii ki, bədəni ilə müqayisədə.
- * Məşhur nağıl yazarı Hans Xristian Anderson demək olar ki, bir sözü belə savadlı yazı bilmirmiş.
- * Bazar ertəsi günləri 25% bel travması və 33% ürək tutması halları daha çox baş verir.
- * Hər gün dünyada orta hesabla 33 yeni məhsul buraxılır, bunların 13-nü isə oyuncaqlar təşkil edir.
- * Orta hesabla insan həyatının iki həftəsini işıqforun rəngini dəyişməsinə gözləməyə sərf edir.
- * İnsan çay içməyə daha tez vərdiş edir, nəinki narkotikə.
- * Tualet kağıdı 1857-ci ildə icad edilib.
- * Ağcaqanadları yenidən bədən yemiş insanın ətri cəlb edir.
- * Xokkey şaybasının atılma sürəti saatda 160 km. çatır.
- * Orta statistik hesabla bankomat il ərzində 250 dollar səhv hesablayır - müştərilərinin xeyrinə.
- * İl ərzində insan qabırğası 5 milyon dəfə hərəkət edir.
- * Dəvədləyi yeganə həşəratdır ki, başını çevirə bilir.
- * Dünyada baş verən 7 oğurluqdan yalnız birinin üstü açılır.
- * Dünyanın heç bir dilində dizin arxa hissəsinin adını verən bir söz yoxdur.
- * ABŞ əhalisinin yalnız 55%-i Günəşin ulduz olduğunu bilir.
- * Son 4 min il ərzində insan hər hansı bir yeni heyvan növünü əhliləşdirməyib.
- * Dünyada hər 2 dəqiqədən bir zəlzələ baş verir.
- * Normal insanın yuxuya gəlməsi üçün orta hesabla 7 dəqiqə vaxt tələb olunur.

Beyin oksigensiz qalsa nə baş verər?

İnsan bədənində ən çox hava, oksigen və qandakı qidalı maddələri tələb edən orqan baş beyindir. Ona görə də beyin və sinir hüceyrələrimiz oksigen açlığına - hipoksiyaya həssasdır. Mütəxəssislər beyində oksigen çatışmazlığını göstərən əlamətlərin müxtəlif şəkildə özünü büruzə verdiyini bildirirlər. Məsələn, onlar hesab edirlər ki, başgicəllənmə oksigen çatışmazlığının birinci əlamətidir. Bu o deməkdir ki, vestibulyar aparat pozulub, səndirlmə, qulaqlarda uğultu, küy olur. Eləcə də baş ağrıları, ürəkbulanma, qusma, halsızlıq, göz qaralması, sayrışma və s. baş verə bilər.

Beyinin oksigensiz qalması hansı fəsadları yarada bilər?

Həkim-nevroloq Qalib Əsədov bildirib ki, beyin oksigensiz qala bilməz. "Beyində oksigenin miqdarı azalanda belə bizdə başgicəllənmə olur. Əgər beyin oksigensiz qalsa, biz huşumuzu itirib yixlarıq. Fikir vermisinizsə, biz əyilib-qalxanda bir anlıq başımız gicəllənir. Bu hal ona görə baş verir ki, bir saniyənin minde biri qədər vaxtda beyinə gedən oksigenin miqdarı azalır. Beyin oksigensiz qalsa, beyinə qan getməyə, 4-5 dəqiqə ərzində ölüm baş verir.

Ona görə də ürək dayananda deyirlər kliniki ölüm, çünki o zaman beyində az miqdarda oksigen olur, 4-5 dəqiqədən sonra isə beyin hüceyrələri də ölür və bioloji ölüm baş verir.

Beyin bizim bədən çəkimizin cəmi 2%-ni təşkil edir. Buna baxmayaraq, ürəyin vurduğu qanın 20%-i, yəni 1/5 hissəsi, sırf beyinə, yerdə qalan 4/5-ü isə bədənimizin digər hissələrinə gedir.

Beyinə gedən oksigen azalanda beyində işəmiya baş verir, yəni adam huşunu itirir. Bu halda insanın nə qədər yaşaması beyinin nə qədər nahiyyəsinin və hansı hissəsinin oksigensiz qalmasından asılıdır. Məsələn, uzunsov beyin, yəni beyinin kök nahiyyəsi oksigensiz qalanda insan ölür.

Amma alın payında, təpə payında olanda birtərəfli iflic ola bilər, ağılı itirə bilər və ya key kimi ola bilər. Çünki neyron öldüsə, yenisi əmələ gəlmir, neyronlar bərpa olunmurlar, çoxalmırlar, bölünmürlər. Oksigen azalan, getməyən yerlərdə neyronlar ölür, qalan hissələrdə də yarımcı, şəkəst vəziyyətdə qalırlar.

Bəzən dəm qazı ilə zəhərlənən, özünü asan olanda deyirlər ki, beyin oksigensiz qalıb. Amma ələ olanda beyin oksigensiz qalmır, beyinə gedən oksigen azalmış olur", - deyə həkim-nevroloq vurğulayıb.

Qalib Əsədov son zamanlar beyinə oksigen çatmadığı hallarda 72 saat gözləmənin vacibliyi ilə bağlı cəmiyyətdə yayılan fikirlə razılaşmadığını qeyd edib. O bildirib ki, elmdə belə bir zaman çərçivəsi yoxdur.

"Belə bir vaxtı heç bir həkim qoya bilməz. Çünki belə bir zaman çərçivəsi yoxdur. Proses belədir ki, əgər beyində işəmiya prosesi 24 saat ərzində geri qayıdırsa, biz ona insult demirik, keçib gedən beyin-qan dövrəni pozğunluğu və ya tranzitor-ışemik həmlə deyirik. Yəni 24 saat ərzində beyinin bütün vəzifələri bərpa olunur.

Əgər bu hal 24 saatdan çox davam edirsə, bu, artıq insult sayılır. Bu isə o deməkdir ki, beyində geridönməz proseslər baş verib, yəni yuxarıda qeyd etdiyim kimi, neyronlar ölüb, onların bərpası isə mümkünsüzdür.

Düzdür, həkim xəstə sahibinə deyə bilər ki, üç-dörd gün gözləyək görək nə olur - komadan ayılırmı, dərmanlar öz təsirini necə göstərir və s., amma konkret 72 saat gözləmək deyə bir anlayış yoxdur, 24 saat gözləmək anlayışı var", - deyə həkim vurğulayıb.

Səhifəni hazırladı: SELCAN

Baş redaktor:
Nazim SABİROĞLU

e-mail adres: venimusavat@mail.ru

"Yeni Musavat"ın kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnib, "Son dəqiqə" MMC-nin mətbəəsində çap edilib. Əlyazmalar geri qaytarılmır. Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.

Ünvan: Bakı şəhəri,
R.Rüstəmov küçəsi
2528-ci məhəllə ev 44/d
Tel: 520 01 23 (24, 25, 26, 27, 28)

Lisensiya N: B 114
SAYI: 1.500